NUMMER 16 DONDERDAG 21 APRIL 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling Arnhem. 1928.

Het bestuur der afd. Arnhem onzer Vereeniging [illegible] dezer dagen een schrijven toekomen aan hen die reeds vroeger contact hadden met dat bestuur over het eventueel beschikbaar stellen van kunstvoorwerpen enz. ter expositie op de Indische tentoonstelling 1928. Het bestuur zal het op hoogen prijs stellen, zooveel mogelijk in aanraking te komen met personen die in staat zijn door eene inzending de expositie te vervolledigen. Daartoe verzoekt het een ieder, die in deze behulpzaam wil zijn, zich liefst zoo spoedig mogelijk in verbinding te stellen met het Tentoonstellingscomité, Nieuwe [illegible] 52 te Arnhem.

Het zal wel overbodig zijn hieraan toe te voegen dat het hoofdbestuur van „Oost en West” bovenstaand verzoek der afdeeling Arnhem met alle kracht aanbeveelt en ondersteunt en, ofschoon het mede wel onnoodig is te wijzen op de belangrijkheid van deze onderneming, welke zoozeer strekken kan om den band tusschen Nederland en Overzeesch gebied te versterken, zoo voelt het zich niettemin genoopt door deze regelen kracht bij te zetten aan den aandrang van het Arnhemsche afdeelingsbestuur, overtuigd als het is dat met vereende hulp — en deze hulp is immers in ruime mate in den lande voorhanden — een schitterend resultaat te bereiken valt.

H. B.

De eerste Transatlantische Stoomvaart in 1827.

J. W. van Nouhuys, de eerste Nederlandsche Transatlantische stoomvaart in 1827 van Zr. Ms. Stoompakket Curaçao. Eerste deel, het journaal.. (Uitgaven der Linschoten-Vereeniging, Dl. XXIX).

Wat hebben wij in den laatsten tijd al feiten, stichtingen en organisaties herdacht die, van voor juist honderd jaren dateerend tot den vooruitgang van land en volk hebben bijgedragen, die voortgaan met hun weldadigen invloed te doen gevoelen! Het Groot-Noord-Hollandsche Kanaal, de Handelmaatschappij, Werkspoor, om er maar enkelen te noemen, zijn aan de beurt geweest; thans is het niet minder dan de eerste transatlantische stoomvaart, de oudste geregelde mailgelegenheid tusschen Europa en Amerika, die de aandacht vraagt. Dat Nederland de eer van die eerste transatlantische vaarten heeft, is slechts aan weinigen bekend. Toch is het wel zoo. De stoomreis van de Amerikaansche „Savannah”, van Amerika naar Engeland en terug (1822) heeft eene, naar thans ook in de Nieuwe Wereld wordt erkend, ge[illegible]eerde reputatie: het schip maakte de reis onder zeil, het vertoonde zijn rookpluim alleen dan, wanneer gemeend werd dat het van den Amerikaanschen of Engelschen wal kon worden ontwaard! De Fransche Caroline (1824/'25) werd door een zeilbrik geconvoyeerd. Moeilijk kunnen wij ons denken, dat een vaartuig onder die omstandigheid een geregelde stoomreis heeft gemaakt. De begeleiding ontneemt bovendien toch al veel aan de verdienste van het feit.

Maar den 26sten April 1827 vertrok van Hellevoetsluis het s.s. „Curaçao”, dat onvergezeld en

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

zoo goed als immer stoomende, den overtocht maakte naar Paramaribo (aankomst 24 Mei) en Curaçao (aank. 8 Juni, vertr. 6 Juli) om de terugreis te Hellevoetsluis op den 4 Augustus af te sluiten. Zoo beantwoordde de „Curaçao” aan 's Konings verlangen naar het tot stand komen van een geregelde mailgelegenheid op de West-Indiën. Nog driemaal zou het schip een rondreis naar die bezittingen maken; toen liep de geregelde dienst ten einde, als gevolg van de Belgische troebelen.

Zoo weinig trokken die reizen de aandacht van de deskundigen, dat nog in 1835 een rechtstreeks stoomvaartverkeer Liverpool—New York, door een gezaghebbend Engelschman *„perfectly chimerical”* werd genoemd.

Met de documenten in de hand wenschte de Linschoten-vereeniging Nederlands' aandeel in de geschiedenis van het transatlantisch stoomvaartverkeer bekend te maken en door die bekendmaking, dat aandeel voor Nederland op te eischen. Zij vertrouwde dien arbeid toe aan den Heer J. W. van Nouhuys, die naar bekend was, behalve op de Sneeuwbergen van Nieuw-Guinea, ook op dit terrein pionierswerk had verricht. De Heer Van Nouhuys nam den arbeid op zich en volvoerde dien op even gelukkige als smaakvolle wijze. Wat het eerste noodig was is thans geschied. Het Journaal van de „Curaçao” ligt voor ons, als het document bij uitnemendheid, dat voor onze rechten zal opkomen. Of nu de inhoud van dit journaal den *general reader* zal behagen, is niet rechtstreeks de vraag. De vraag is, of het een belangrijk document is en zij moet bevestigend worden beantwoord, daar men zijne rechten en aanspraken alleen door documenten kan staven, anderen ermede kan noodzaken ook hunne documenten open te leggen. Toch acht ik het zeker, dat ieder die wel eens eene reis naar de West-Indiën heeft gemaakt, met eenige belangstelling van dit journaal kennis zal nemen, dat vaklieden en machinisten met graagte zich zullen verdiepen in de moeilijkheden met ketels en werktuigen, die op de reis werden ondervonden en overwonnen, dat zij met sympathie kennis zullen nemen van de goede diensten inzonderheid door de Luiksche machinisten bewezen. De Heer Van Nouhuys kleedde dit alles zoo fraai mogelijk in. Voorop geeft hij eene afbeelding van het schip zelf; de acte van aankoop van het vaartuig (dat in Engeland was gebouwd) geeft hij in extenso, teekeningen van stoominrichtingen uit de jaren 1826 en '27 gaan daarbij, facsimiles van de eerste en van de laatste bladzijden van het journaal staven de echtheid van het gebruikte document. Goed en duidelijk als immer, zijn de moderne kaartjes van C. Craandijk; met een oogopslag kan de deskundige zien, dat de Commandant Moll met zijn *stoomschip* dadelijk van de gebruikelijke zeilroutes wist af te wijken, dat hij eigen routes volgde, dat hij daarbij een goed gebruik maakte van een betrekkelijk nog nieuw instrument als de tijdmeter destijds was. De aanteekeningen bij den tekst zijn knopt, zakelijk, leerrijk. Moest ik, het boek aankondigende, eene opmerking maken, het zou zijn, dat het mij verwondert wel teekeningen van werktuigen doch niet van ketels aan te treffen.

Maar dat komt later misschien in een tweede toegezegd deel, waar de opkomst van den Nederlandschen stoomdienst zal worden geschetst en documenten toegelicht. Voor 't oogenblik moge ik blijde zijn met deze eerste bijdrage die ons, ook de herdenking van Noord-Hollandsch Kanaal, Handelmaatschappij, van Werkspoor, opnieuw eerbied doordringt voor Koning Willem I, grooten Koning, die groote lijnen afziende, bracht van nieuwe volkswelvaart wist te ontdekken, nà ons in het voorlaatste jaar zijner regeering Belgisch Verdrag te hebben geschonken dat wij steeds niet anders wenschen, zijn koninklijke waardigheid zou neerleggen na die bittere woorden hebben laten vallen: „Ne veut-on plus de moi, n'a qu'à le dire, je n'ai pas besoin d'eux.”

Wie belang stelt in merkwaardige reizen stoomvaart of in beide, zal wel doen met het werk van den Heer van Nouhuys ter hand te nemen en zich later op de hoogte te stellen van het geen volgen zal.

S. P. L'HONORÉ NABER.

Een Generaal der Revolutie uit Cayenne ontvlucht

door

C. K. KESLER.

—o—

Ofschoon eerst in 1855 deportatie en transportatie van misdadigers naar de strafkolonie Fransch Guyana op den tegenwoordigen voet geregeld zijn, werd toch reeds in de 18e eeuw dat gebied gebruikt voor verwijdering van, voor den Staat gevaarlijk geachte, personen. Vooral gedurende den Revolutie-tijd werden velen, die aan de guillotine ontsnapten, daarheen verbannen. En evenals thans nog het geval is, kwamen ontvluchtingen herhaaldelijk voor. Voor hen, die wegens politieke misdrijven veroordeeld waren, was destijds de vluchting zelfs gemakkelijker dan tegenwoordig. Thans worden degenen, die voor de veiligheid van den Staat gevaarlijk geacht worden, naar de Iles du Salut, op eenigen afstand van de kust, gezonden, terwijl wegens andere vergrijpen veroordeelden hoofdzakelijk in St. Laurent en in St. Jean, aan de Marowijne gelegen, te werk gesteld worden. Die scheiding maakte men in de 18e eeuw nog niet; zoowel voor politieke, als voor andere misdrijven veroordeelden werden naar de Sinnamari, een der rivieren van Cayenne, gezonden, waar malaria, koorts of eenige andere tropische ziekte in den

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IV. Magelang.

In het midden van Java, ongeveer even ver van het meest Westelijke als van het meest Oostelijke punt van dat eiland en van de Noord- als van de Zuidkust, ligt Oud-Kedoe, vroeger eene zelfstandige residentie, thans het voornaamste deel daarvan en waarschijnlijk binnenkort weer een zelfstandig onderdeel van het Gouvernement Midden-Java.

Oud-Kedoe helt af naar het Zuiden, maar is overigens aan alle zijden omringd door bergen, over welks toppen de residentiegrenzen liepen en, voor wat betreft de Zuid-, Oost- en Noordgrenzen, nog loopen. Vanuit het midden van het dal stijgt de met tallooze kampongs en vruchtbare sawahs bedekte bodem tegen de bergen op, hier steil, daar zacht glooiend, dan weer dalend, soms plotseling wegzinkend, telkens en overal doorsneden door irrigatieleidingen en ravijnen van rivieren en riviertjes. Deze vroolijke afwisseling van hoog en laag, van water en land, van wegen, paden en velden, van verschillende tinten van licht- en donkergroen met de hooge bergen op den achtergrond maakt Oud-Kedoe zoo schilderachtig, dat het niet ten onrechte „de tuin van Java” wordt genoemd.

Vooral de rand van bergen maakt het landschap zoo mooi. In het Z.-O. verheft zich de slanke kegel van den steeds rook en soms ook vuur uitstootenden Merapi, ten N.-W. daarvan de Merbaboe, wel deze 3145 M. hoog is tegen de Merapi 2875 M., lijkt hij lager, omdat de top een stompe hoek vormt. Vanuit de vlakte gezien, daalt de N. helling van den Merbaboe breed uit en haar overigens vrijwel rechte lijn onderbroken de toppen van den Andong en den Telomojo (1863 M.). Van hier loopt de grens naar den hoogen top van den Oengaran, die den N.O. hoek van de residentie vormt. Over de Westhelling van dezen berg loopt de grens naar den 2585 M. hoogen top van den Goenoeng Prahoe, waar eertijds de residenties, Kedoe, Semarang, Pekalongan, Banjoemas en Bagelen, thans nog de vier eerstgenoemde samenkomen. Van hier ging de grens van Kedoe in algemeen Zuid-Oostelijke richting over de toppen van den 3136 M. hoogen Sindoro en den Soembing, den hoogste (3336 M.).

De Zuidgrens wordt gevormd door den kam van het vooral aan de Noordzijde steile, grillig scherp gekartelde Minorehgebergte, waar de phase van den Java-oorlog werd uitgestreden, volgens in Zuidelijke richting langs de Progo, deze langs den Oostvoet van dit gebergte stroomt, tot aan de monding van de Krasak om ten slotte naar het N.-O. stroomopwaarts langs dit riviertje den top van den Merapi weder te bereiken.

De Progo, waarvan de bronnen hoog op den delijke helling van den Sindoro, dicht bij

poedig met hen afrekenden, indien zij althans geen iddel vonden om te ontsnappen. Dit gelukte in 797 aan den, uit onze geschiedenis bekenden, geraal Pichegru.

Evenals zoovelen uit den revolutie-tijd had hij n avontuurlijke loopbaan achter den rug. In 1761 Arbois in de Jura geboren, was hij reeds op 18-rigen leeftijd, als repetitor voor wiskundige vakn, verbonden aan de Krijgsschool te Brienne, aar o.a. Napoleon en Lodewijk Bonaparte hun opding ontvingen. Dat Napoleon onder zijn leergen behoord zou hebben, is wel beweerd, maar hijnt toch niet juist te zijn. De militaire omgeng, waarin hij verkeerde, bracht hem ertoe, dienst nemen bij de artillerie en in 1783 had hij het tot derofficier bij het 1e regiment van dat wapen acht. In de woelige jaren, die aan het uitbreken de revolutie voorafgingen, wierp hij zich met in de politiek en verkreeg als voorzitter van democratische club te Besançan veel invloed. en wendde hij aan, om bij het uitbreken van oorlog met Pruisen en Oostenrijk een bataljon willigers te vormen, waarmede hij naar den Rijn k. Hier maakte hij snel promotie. In 1792 was brigade-generaal, het volgende jaar divisieeraal en daarna opperbevelhebber van het leger den Rijn. De wijze, waarop hij daar den oorlog rde, door spaarzaam met zijn manschappen om gaan en de successen, die hij behaalde, maakten, hij in 1794, na het verraad van Dumouriez, tot mandant van het Noorderleger benoemd werd. zoodanig trok hij in den winter van 1795 over bevroren rivieren Utrecht binnen en deed kort arna zijn intocht in Amsterdam. Schitterend was nu juist niet. De sansculotten wekten den spot-van het Amsterdamsche volk op, dat zong:

Rataplan, plan, plan, daar komen ze an,
Ze hebben geen schoenen of kousen meer an.

Pichegru kon het echter met het nieuwe bestuur vinden. Zijn ster begon intusschen al eenigs te dalen. Verdacht van verstandhouding met nten van de vijanden der Republiek werd hij in 96 terug geroepen en vervangen door Moreau. Bij afscheid van/de Staten-Generaal verklaarde hij: zal steeds in dankbare herinnering houden de ken van welwillendheid, vriendschap en broechap, welke ik gedurende mijn verblijf in Hold heb ontvangen." Zijn militaire loopbaan was ter ten einde. Als lid van den Raad van Vijfderd, waarvan hij in 1797 President werd, kon nog wel invloed op de politiek oefenen. Die dreef steeds meer in anti-republikeinsche richting bracht hem ten val. 18 Fructider (4 Sept.) 1797 rd hij veroordeeld tot deportatie naar de Sinnari. Nog geen jaar heeft daar echter doorbracht.

Op 9 Juni 1798 bereikte een Fransch vaartuigje met een Amerikaanschen stuurman en zeven vluchtelingen uit Cayenne, waaronder Pichegru, aan boord den mond van de Motkreek, een zijriviertje van de Cottica. De relaties tusschen den Franschen Gouverneur Jeannet en den Gouverneur van Suriname Friderici waren destijds niet van de hartelijkste. Friderici toch was een Oranje-man, geenszins ingenomen met den loop van zaken in de Bataafsche Republiek en allerminst Franschgezind. De vluchtelingen werden dan ook oogluikend toegelaten; hun werden geen moeilijkheden in den weg gelegd en, nadat zij tot het einde der maand te Paramaribo in een huis aan den Waterkant verblijf hadden gehouden, vertrokken zij over Berbice naar Amerika en vandaar naar Londen. Jeannet eischte hun uitlevering, doch Friderici berichtte hem, dat hij hen uit het oog had verloren na een mislukte poging om hen te arresteeren. Vermoedelijk hadden zij de kolonie reeds verlaten.

Pichegru hield eenigen tijd in Londen verblijf en begaf zich vandaar naar Duitschland. Inmiddels was Bonaparte 1e Consul geworden en op diens verzoek, dat vrijwel met een bevel gelijk stond, werd hem en anderen tegenstanders van den gang van zaken in Frankrijk het verder verblijf daar ontzegd. Na daarna in Londen werkzaam geweest te zijn voor de terugkeer der Bourbons, begaf hij zich met Georges Cadoual naar Parijs met het doel een aanslag op het leven van den 1en Consul te beproeven. De samenzwering werd echter verraden; Cadoual en anderen werden ter dood gebracht; Pichegru vond men op een morgen in zijn kerker in den Temple geworgd. Als aanstichter van dien moord werd door velen de 1e Consul aangewezen. Bonaparte wierp de beschuldiging verre van zich, zeggende: „J'avais un tribunal pour le juger et des soldats pour le fusiller. Quel intérêt pourrais-je avour à acheter par un crime ce que la justice m'eût infailliblement donné?"

---

gelegen, doorstroomt het Westelijk gedeelte de vlakte, als men dit over het algemeen weivlakke terrein zoo noemen mag. Haar voornaamste zijrivier, de Elo, die op de Noordelijke helling van den Merbaboe ontspringt en dicht bij de Tjandi Mendoet (een ten Oosten van den Boroboedoer gelegen Hindoemonument [1])) in de Progo valt, doorstroomt het Oostelijke deel. In het midden worden Progo en Elo door den Z.O. voet van den Soembing en den breeden Westvoet van den Merbaboe dicht naar elkander toe gedrongen, zoodat daar slechts weinig ruimte voor de vlakte overblijft. Meer naar het Zuiden verwijderen beide rivieren zich van elkander. Bovendien zijn hare beddingen allengs minder diep ingesneden, zoodat hier eerst de eigenlijke vlakte begint. Hier, op ongeveer 375 M. en lager treft men de eerste suikerrietvelden aan.

Door deze vlakte voert de hoofdtoegang naar Midden-Kedoe, die tevens daarom de belangrijkste is, omdat hij de verbinding vormt met de dichtbevolkte vlakte in het Zuiden van Midden-Java.

Over het Oostelijke randgebergte voeren slechts enkele wegen, waarvan alleen de Noordelijkste over het zadel tusschen Oengaran en Telemaja, den bij automobilisten zoo beruchten steilen Pingit, [2]) als een hoofdverkeersweg mag worden beschouwd. Deze verbinding voert naar Ambarawa (Willem I) en vandaar naar Semarang.

Door deze beide poorten, in het Zuiden grootendeels langs den weg, in het Noorden meer zijn eigen baan (bij den Pingit zelfs tandradbaan) volgend, gaat ook de, zoowel wat constructie, als — vooral in het Noorden — wat natuurschoon betreft, zoo mooie tramweg Djokja—Magelang—Willem I.

In het Westen verleenen ook slechts twee wegen van beteekenis toegang tot de vlakte. In het Noorden die, welke vanuit het Serajoedal over Wonosobo en het zadel tusschen Soembing en Sindoro (bij Kledoeng) naar het Noordelijke deel van het Progodal over Parakan en Temanggoeng gaat en bij Setjang den weg Magelang—Willem I bereikt; in het Zuiden de weg van Poerworedjo, die zich kronkelt tusschen den Soembing en het Mioreh-gebergte.

Het was langs dezen weg, die bij Krasak zijn hoogste punt bereikt, dat de ossen mij naar boven trokken op mijn eerste reis naar Magelang. Bij Salaman wordt de vlakte bereikt. Van hier gaat een weg in Oostelijke richting langs den Boroboedoer en de Tjandi Mendoet, [illegible] aar een weg voert naar Moentilan en eenige and[illegible] r meer N.W. aan den weg Djokja—Magelang gelegen plaatsen. De voornaamste weg gaat echter van Salaman in N.O. richting langs den Z.O. voet van den Soembing naar voornoemden hoofdweg. Waar deze bereikt wordt, aan den Noord-rand van de eigenlijke vlakte, ligt Magelang, de hoofdplaats van de residentie, op een hoogte van 380 M., welke ligging oorzaak is, dat

[1]) Boroboedoer, Tjandi Pawon en Tjandi Mendoet liggen in één lijn, zuiver Oost-West.
[2]) Kort geleden is een verbeterd tracé voor den weg over den Pingit ontworpen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 12 tot Maandag 18 April.

Het congres van het Java Instiuut. Het Java-Instituut, dat onder voorzitterschap van prof. dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat van 25 tot 27 Maart te Jogja een congres zou houden, waar de huidige stroomingen i. z. de Javaansche taal nader zouden worden besproken, had de volgende onderwerpen op het programma gebracht:

1. Het onderwijs in de inlandsche talen aan de normaal-, kweek- en opleidingsscholen; praeadviseur R. Sosrosoegondo.
2. De al of niet wenschelijkheid van het schrijven van de Javaansche taal met Javaansche karakters; praeadviseurs M.Ng. Martoesoewingnjo, M. Soejoed Martosoehardjo en Soerjowidogdo.

3. De beteekenis van de Javaansche „tembang" en „gamelang" en de mogelijkheid hierin onderricht te geven aan de leerlingen van de Javaansche scholen; praeadviseur R. M. Soewardi Soerjaninggrat.

Op een der avonden zouden de leerlingen van de dansschool Krido Bekso Wirono een voorstelling geven.

Geen Europeesche meerderheid in den Volksraad? Blijkens een Aneta-telegr. van 14 April zou de Gouv.-Gen. aan Dr. Soetoemo de toezegging hebben gedaan dat een ontwerp tot wijziging van de Indische Staatsinrichting in behandeling is, strekkende tot het doen verdwijnen van de Europeesche meerderheid uit den Volksraad.

(Wellicht is deze toezegging een der redenen geweest voor Dr. Soetomo om op zijn aanvankelijk besluit om het lidmaatschap van den Volksraad niet te aanvaarden, terug te komen).

Met pensioen. De luitenant-kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. W. M. Dumont zal den 2en Mei den dienst met pensioen verlaten. — De kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. A. Gratama zal, wegens volbrachten diensttijd, 4 Mei den dienst met pensioen verlaten.

Nederl.-Indische Luchtvaart-Maatschappij. Ten einde de totstandkoming van een burgerlijk luchtverkeer in Nederlandsch-Indië te bevorderen en daardoor tevens te bereiken dat eerlang in den Internationalen luchtdienst het traject over de Nederlandsche koloniën mede door een nationalen dienst verzorgd wordt, hebben de Nederlandsche Handel-Maatschappij en de Deli-Maatschappij het initiatief genomen tot een bespreking van de mogelijkheid van oprichting eener burgerlijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart-Maatschappij.

Het bedoelde luchtverkeer, waarbij aan Sabang als eerste beginpunt is gedacht, zal tevens aan een snellere verbinding tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië ten goede komen, alsmede vluggere verbindingen tusschen de eilanden mogelijk maken. Bedoelde bespreking heeft 14 dezer plaats gehad; in beginsel werd daarbij besloten tot oprichting van een burgerlijk Nederl.-Indische Luchtvaart-Maatschappij, ten einde tot verwezenlijking van genoemd doel te geraken en werd er een comité van voorbereiding benoemd. In dit comité namen zitting de heeren dr. C. J. K. van Aalst, president der Nederlandsche Handel-Maatschappij; E. Enthoven, gedelegeerd commissaris der Deli-Maatschappij; mr. J. H. van Hasselt te 's-Gravenhage, P. van Leeuwen Boomkamp, directeur der Rubber Cultuur-Maatschappij Amsterdam; E. A. Pan, directeur der Gemeenschappelijke Mijnbouw-Maatschappij Billiton; P. E. Tegelberg, directeur der Stoomvaart-Maatschappij Nederland; N. H. ter Kuile, directeur der Handelsvereeniging Amsterdam. Aan dit comité werd toegevoegd als secretaris de heer J. Steenbe[...] Heerengracht 586, Amsterdam.

Nederlandsche rechtskundigen in Indië. De Minister van Koloniën heeft aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië inlichtingen verzocht omtrent het aantal in Nederland [...] gestudeerde rechtskundigen, die in Indië [...] een plaatsing in een organieke functie wa[...]ten, en omtrent de vooruitzichten van abituriënten der Rechtshoogeschool te Batavia.

Blijkens van den Landvoogd ontvangen bericht, zijn de hier te lande afgestudeerde rechtskundigen, die in Indië zijn teruggekeerd en om plaatsing bij de rechterlijke macht hebben verzocht, allen aangenomen, althans voor zoover niet minder gunstige inlichtingen omtrent de geschiktheid, dan wel de omstandigheid, dat zij de gestelde grenzen voor toelaatbare politieke actie hadden overschreden, [...] plaatsing bij de rechterlijke macht ongeschikt maakten.

Wat de vooruitzichten van abituriënten van de Rechtshoogeschool betreft, kan geen positieve uitspraak worden gedaan, maar wel kan worden medegedeeld, dat, naar het zich laat aanzien, in de eerste jaren het aantal juristen dat zal afstudeeren, niet zoo groot zal zijn, [...] allen, die zich aanmelden en geschikt bevonden worden, zullen bij de rechterlijke macht plaatsing kunnen vinden.

Voordracht over Suriname. In de Aula van het Ned. Lyceum te 's-Gravenhage heeft den 11[...] dezer de oud-gouverneur Staal een voordracht gehouden over de bevolking van Suriname. Een overzicht bevat het Vaderland van [...] April, Ochtendbl.

Oostersch Genootschap in Nederland te Leiden. Blijkens het programma, uitgegeven ter gelegenheid van het vijfde congres van genoemd genootschap, zal de heer Th. van Erp op [...] April voor congresleden en belangstellenden een voordracht houden over *bouwkunst [...] Bali.* — In eene sectie-vergadering op denzelfden dag spreekt de heer R. A. Kern over: *[...] reis van Koning Hajam Woeroek door La[...]djang in 1359* en Dr. W. H. Rassers over: *[...] Wajangscherm.*

J. H. Liefrinck †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de heer J. [...] Liefrinck, oud-lid van den Raad van Ned.-Indië, Officier in de Oranje Nassau-orde.

C. S. N. van Gennep †. In den ouderdom van 50 jaar is te Wassenaar overleden de heer C. S. N. van Gennep, oud-administrateur van de Tab[...] Maatschappij Arendsburg (Deli).

---

het garnizoen, een der grootste van Java, wordt gerekend tot die in een koel klimaat.

Vanuit deze plaats geniet men van een heerlijk gezicht op de bergen, naar het Oosten op den Merapi, Merbaboe, Andong en Telemaja, naar het Noorden op den Oengaran, naar het Westen op den Soembing. Men behoeft van Magelang slechts een weinig ten N. van de kom der gemeente te gaan om ook den Sindoro van achter den Soembing te voorschijn te zien treden. Naar het Z.W. ziet men de grillige contouren van het Minorehgebergte, naar het Z.O. in de verte bij helder weer de wazige lijnen van het aan de Zuidkust van Djokja gelegen Zuidergebergte (Goenoeng Kidoel).

Gewoonlijk zijn de Soembing en Sindoro helder, als de toppen van den Merapi en Merbaboe in de wolken zijn gehuld en omgekeerd; meestal zijn e.g.n. 's ochtends, l.g.n. 's middags helder. De Soembing is het dichtst bij Magelang gelegen. In den vroegen ochtend, als de nevelen reeds zijn opgetrokken en de warmte nog te gering is om de lucht heiig te doen zijn, is deze machtige reus op zijn mooist. Dan kan men zoo duidelijk ieder lijntje van zijn kloven en groeven volgen, dan ziet men zoo duidelijk het voorgebergte bij Bandongan en de afzonderlijke toppen, het Suikerbrood en het Helmhoedje zich afteekenen. Dan verheft zich de Soembing zoo rustig en zelfbewust, dan geeft het zoo'n vertrouwen, als men dien reus, dien getrouwen wachter daar ziet, dan wekken zijn forsch opgaande lijnen u op tot hoogere gedachten.

Magelang kan worden onderscheiden in twee gedeelten, de kota en het militair etablissement. H[...] verwege het station aan de N. (de Willem I)-zi[...] en de aloon-aloon maakt de groote weg een bocht, daar komen beide deelen samen. Vanaf het gedeelte tusschen het station en de bocht gaat een bree[...] en vlakke terreinrug in ongeveer Z.O. richting. Daarop is het militair etablissement gebouwd. [...] weggedeelte ten Z. van de bocht loopt over [...] anderen, naar het Zuiden zich verbreedenden rug; daarop is de kota gebouwd. Beide gedeelten liggen naast elkander, doch zijn door een ravijn, waar[...] slechts voetpaden voeren, gescheiden. Het militair etablissement is aan drie zijden door zulke ravijnen omringd; de kota wordt ook op verschillende plaatsen, vooral in het Noorden, door andere in [...] groei belemmerd.

Het front van het militair etablissement wordt gevormd door een lange, dubbele rij eenvormige [...] eentonige officierswoningen, waarvan het voor[...]kampement aan den grooten weg is gelegen en het achterkampement uitzicht heeft op het exercitie-terrein met daaromheen gebouwde troepenkampementen en provoosthuis, tevens militaire audit[...] (vroeger tevens hoofdwacht). Aangezien dit provoosthuis in de laatste jaren gelukkig weinig be[...]volkt was, kon eenige jaren geleden het Zuidelijk[...] gedeelte, tegenover het kampement van het 1[...] Bataljon Infanterie worden verbouwd tot Plaats[...]bureau en bureau's van de Gewestelijke Intendance.

De troepenkampementen vormen twee aan twee naast elkander gelegen de lange beenen van een H, waarvan het provoosthuis het middenstuk vormt.

...nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

„Boeddahkind".

oor de vele belangstellenden, ook onder de rs van „Het Koloniaal Weekblad", die de uitring hetzij op Maandag 25, dan wel op Dinsdag dezer des avonds ten 8 uur in het Theater Heegracht te 's-Gravenhage zullen bijwonen, geven hier den verkorten inhoud van dit door mevr. Zeggelen zoo fijn geschreven „Indisch Spel" in bedrijven:

oeddhakind" is de bijnaam van een jonge ansche, dochter van een Regent, die zeer voorrevend is en zijn kind een Westersche opvoeheeft laten genieten. Toch is hij nog aan de raditie gebonden en beloofde zijn dochter ten k aan een jeugdig Regent, dien zij niet kent. en wil hij haar niet, doch wanneer er een pidemie uitbreekt en het volk zijn regent n, wegens het niet vervullen dier belofte, de geeft, offert het Boeddhakind zich op en toe in haar huwelijk, ondanks haar stille ring voor een Europeaan, den Controleur van aatsje.

j zien ten tooneele een gedeelte der bruiloft el het moment, waarin de bruidegom, als eeraan het hoofd der familie, een dans uit- Wreed wordt dit feest verstoord door de g, dat de Controleur plotseling is aangetast „de gevreesde ziekte".

bruid, die zich reeds vroeger onder de zieken de, hen oppaste en velen door haar zorgen doen genezen, verbreekt op dit oogenblik alle n en verlaat, tot ontsteltenis der feestvierenhet ouderlijk huis om den stervend gewaanliefste bij te staan in de barak, waarheen hij cht werd.

strenge adat en een anonieme waarschuwing, het leven van den controleur (die hersteld is) gd wordt, als zij blijft, dwingen haar later te verlaten, ook al weet zij, dat hij haar lief en haar vader de eenige is, die haar niet verstooten heeft.

stuk voert ons dus, behalve in de controwoning, geheel in de hooge Javaansche l.

e (mej. W. Wessels) en schrijfster mogen elukkig achten, dat „Boeatan" medewerking eg van het Nederl. Indonesisch Verbond, dat Indonesiërs van stand onder zijn leden telt, bij ook eenige, die Boeatan's gamelan-instruen bespelen onder leiding van Raden Ajoe na.

twijfelen dan ook niet, of deze uitvoering en uiterst verzorgde en bijzondere zijn, die belangstellenden zal trekken.

trent de kunstwaarde van het stuk schreef gs de criticus van *„Het Vaderland"*:

„Mevrouw Marie C. v. Zeggelen, die bij Esher Surrey met haar Indisch tooneelstuk „Boeddhakind" voor een talrijk en zeer waardeerend publiek optrad, vierde reeds vroeger haar debuut als tooneelschrijftster met *„De Kostbare Sproke"*, een waarlijk innig en zeer poëtisch werk. Haar nieuw *oeuvre* overtreft het vorige door beeldende kracht en het komt mij onbillijk voor, thans hier te peilen in hoever het als *tooneelstuk* is geslaagd, waar het door de zoo mooie, rustige en vooral fijne voordracht van de auteur zoo uitnemend voldeed.

„Rein en hoog gestemd, sterk opwekkend tot belangstelling voor het zieleleven van den Javaanschen adel, zuiver en boeiend, is dit fijne werk, dat één dier onvermijdelijke conflicten teekent, welke het Lot cultuur en rasverschil immer in den weg legt.

„Ik zou graag uitvoeriger zijn over dit eenvoudig, maar verfijnd en ladylike kunstwerkje. Het is inderdaad *héél mooi* en dat zij gaarne nog eens onderstreept."

Stellig zal het werk ook als tooneelstuk voldoen en de waardeering genieten, die het verdient, waar het thans gegeven wordt door toegewijde spelers, van wie het meerendeel, al zijn zij geen beroepsacteurs, toch reeds meer voor het voetlicht heeft gestaan, onder regie van *mej. W. Wessels*, die, in Indië geboren, voor dat land en zijn bewoners warm voelt, en bij alle medespelenden, zoowel Europeanen als Indonesiërs (er zullen niet alleen Javanen, maar ook andere Indonesiërs, zelfs een Majoor Chinees en een Arabier bij zijn) het heilig acteursvuur weet te ontsteken.

Naar wij vernemen zijn de toegangskaarten voor den eersten avond reeds bijna uitverkocht, men haaste zich dus ook voor den tweeden: Dinsdag 26 dezer. Tot en met Vrijdag 22 dezer n.m. 12 uur zijn ze te verkrijgen bij „Boeatan", Heulstraat 19, daarna aan het Theater Heerengracht, waar van af Zaterdagmorgen half tien ook plaatsen te bespreken zijn.

Gamelan-muziek per Radio.

Op a.s. Vrijdag, 22 dezer, tusschen half 9 en half 10 's avonds zal men per radio kennis kunnen maken of hernieuwen met de Javaansche gamelanmuziek, welke dan in Boeatan, Heulstraat 19, door de microfoon wordt opgenomen. Het bekoorlijk rhythme dezer Oostersche muziek begint meer en meer ook tot de Westersch besnaarde zielen door te dringen.

De *Radio Luistergids* vermeldt als program van dit „Indonesisch Uurtje":

1. Inleiding door den Voorzitter van N. I. V. J. O.
2. Korte voordracht over: „Het Javaansch Gamelan-orkest" door *Raden Mas Soeripto*.
3. De Pangkoorsche Melodie, een solo-nummer op de gambang (door *Raden Mas Maladhi*, zoon van den bekenden *Pangeran Ario Mataram* van Solo).

---

mpementen van het 2e en het 7e Bataljon maront naar het exercitieterrein, die van het 1e e Mitrailleur-compagnie, met de daarnaast gen militaire magazijnen, naar het provoosthuis daarachter gelegen Militaire Cantine. Achter complex zijn eenige jaren geleden op het voorge werkterrein van de genietroepen onderoffiwoningen gebouwd.

t uitgestrekte militaire hispitaal (paviljoenem) ligt een weinig bezijden (ten N.) van de penkampementen, een eind achter het station. angs alle kampementen en officierswoninzijn flinke rijwegen aangelegd; langs sommige deze wegen stroomen snelvlietende irrigatiengen.

militaire etablissement kan, hoewel het oner veertig jaar oud zal zijn, uit een hygiënisch actisch oogpunt gerust den toets van vergelijg met de meeste troepenverblijven in het buid doorstaan. Met uitzondering van de nieuwe officierswoningen en het hospitaal met zijn aangelegden tuin maakt het evenwel een stijndruk.

iten dit complex zijn meer moderne militaire ngen gebouwd, gedeeltelijk hier en daar tusn particuliere huizen in, gedeeltelijk in afzonke wijken vereenigd, zooals de officierswoninn Badaän, waar een aardig villaparkje is vermet een mooi uitzicht op den Soembing.

ngs de Westzijde van den grooten weg verzich een hooge dijk van een irrigatieleiding, die de bewoners van het voorkampement het uitzicht beneemt. Dicht bij het station is in dien dijk een poort aangebracht, die den voornaamsten toegang vormt tot het kampement Badaän. Bij helder weer ziet men door dit vierkante viaduct van het aquaduct den Soembing in zijn volle majesteit verschijnen als een reuzenschilderij in een lijst van metselwerk.

Een andere, oudere ronde poort (de Plengkong) in den waterleidingdijk, is gelegen tegenover den weg, die het voor- en achterkampement in de lijn van de lengte-as van het exercitieterrein en van het midden van de poort van het provoosthuis verbindt. Dit viaduct voert naar de ambtswoning van den patih-wedono en naar een achterweg, waaraan verschillende scholen zijn gelegen.

Vanaf het punt, waar de weg langs het achterkampement op den grooten weg uitkomt, dus bij voornoemde bocht, naar het Zuiden gaande, komt men aan het civiele gedeelte. Aan weerszijden van den grooten weg liggen grootere en kleinere Europeesche woonhuizen en toko's, waartusschen een enkel stukje kampong. De weg, waarlangs ook de stoomtram gaat, is vrij smal. De ravijnen aan weerszijden van dit gedeelte van de kota vormden een beletsel om zonder zeer kostbare kunstwerken de tram hier een eigen tracé te doen volgen.

(Wordt vervolgd.)

4. Ajak-ajaän.
5. Srikaton.
6. Loong Gadoong.
7. Djangkrik Ginggoong.
8. Srebegan.

(Alle vijf melodieën door het Javaansch Gamelan-orkest).

Elders in hetzelfde blad wordt vermeld:

„Het Javaansche orkest heeft een salendro- dan een pelog-octaaf, de eerste met 5, de andere met 7 tonen, bij de eerste liggen de tonen dus verder van elkaar, dan bij de tweede.

„De gamelan-instrumenten van Boeatan, welke bespeeld worden, behooren tot de salendro en bestaan uit: een *kendang*, dit is een kegelvormig houten trom, aan beide zijden met leer bespannen; een *saron*, het instrument dat de melodie aangeeft, bestaande uit 6 geelkoperen metalen staven, rustende op een klankdoos: een *gambang*, een houten slaginstrument, waarbij ook de toetsen van hout zijn en dat met twee ronde houten hamertjes wordt bespeeld; een *gong*, het bekende geelkoperen bekken; een *kempoel*, een *kenong* en een *ketoek*, alle kleinere bekkens, eveneens van geel koper en ten slotte een paar *gendèrs*, bestaande uit elf zwak gewelfde geelkoperen toetsen, gespannen boven een houten raam en wel zoodanig, dat iedere toets boven een klankdoos van bamboe, met holten van verschillende diepte rust.

„Ook de gamelan-wijzen zijn verdeeld in *salendro*- en *pelog*-wijzen, en verschillende harer hebben een bepaalde bestemming, zooals: ter verwelkoming van gasten, vooral ter begeleiding van dansen, ter opluistering van huwelijksplechtigheden enz. enz., waarbij dan bovendien vaak gezongen wordt.

„Poëzie, zang, muziek en rhythme zijn bij een goed Javaansch gamelan-orkest onafscheidelijk."

Hoe interessant de kennismaking met de gamelan-muziek per radio ook moge zijn, zij die de opvoering van „Boeddhakind" gaan zien, zullen het orkest in natura niet alleen duidelijker hooren, maar ook *zien*, wat mede der moeite waard is, daar deze instrumenten — welke Boeatan verleden jaar van Java betrok, door vriendelijke bemiddeling van den Vorst van het Mangkoenegarasche Rijk, op hun smaakvol besneden en beschilderde houten standaards een zeer sierlijk geheel vormen, te meer als zij door Javanen in nationale kleederdracht bespeeld worden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De doodstraf. Gratie.

Een correspondent van *De Loc.* te Soerabaja had een onderhoud met den Sarekat Islamleider *R. M. Tjokroaminoto*, o.a. over de vraag, hoe de S. I. en de Mohammedanen in het algemeen staan tegenover de doodstraf. De heer Tjokroaminoto verklaarde, dat géén goed Islamiet zich mag verzetten tegen een door wettige rechters over een strafbaar feit uitgesproken doodvonnis, dat de Islamiet de doodstraf op grond van den Koran erkent, en dat hiermede het afdoend bewijs is geleverd tegen de stelling van hen, die in de afschaffing van de doodstraf een gevaar voor Indië zien. Het oude Javaansche rechtsbegrip valt samen met de leer van den Koran. Beide schrijven de doodstraf gebiedend voor; beide onthouden de wereldsche overheid het recht van genade. Trouwens — vervolgde spr. — de Regeering zou geen gratie verleenen uit medelijden, maar met het oog op de meening in het buitenland of om welke politieke redenen ook. Dit is de zaak van de Regeering. Maar het is op grond van zuiver Mohammedaansche overwegingen, op grond dus van den Koran, dat aan S. I.-leden de opdracht is gegeven om *niet* te teekenen op lijsten van het anti-doodstraf-comité. De Koranbepalingen zijn onverbiddelijk: men màg den moordenaar geen kans geven méér moorden te plegen. Een Islamiet, die op de gratieverzoeken teekent, handelt in strijd met den Koran.

De *Deli Crt.* (15 en 16 Mrt.) bespreekt de gratieverleeningen van drie communistische ter dood veroordeelden, betrokken in den moord op den politieagent te Karet, en geeft een resumé van de desbetreffende persstemmen. Alle Indische bladen van beteekenis — aldus de *D. C.* —, staande onder

leiding van mannen, die Indië door veeljarige aanschouwing kennen, zijn het met ons eens over de fatale beteekenis van deze beslissing. Hoe hoog men ook den persoon van den Landvoogd acht, welk een eerbied men ook koestert voor diens sterk persoonlijke houding, de veroordeeling van de gratieverleening is algemeen. En de motieven daarvoor stemmen wonderwel overeen. Opvallend is het ook, dat zij die deze motieven niet voelden, over het algemeen Indië niet door eigen aanschouwing kennen of door bijkomstige, hetzij politieke hetzij ethische overwegingen werden gedreven, staande buiten de practijk des levens. Voor een goed deel is dit ook van toepassing op de hier in Indië verzamelde handteekeningen tot afschaffing van de doodstraf.

Het *Bat. Nwsbl.* (15 Mrt.) wijst er op hoe de gratieverleening volgens den een een daad van zedelijken moed is, volgens den ander een groote politieke fout. Het blad vertrouwt slechts, dat hier het gratie-recht is toegepast naar het hooge beginsel, waarop het berust. Een toepassing, die niet zoekt naar goedkeuring, maar ook niet terugschrikt voor afkeuring. Een toepassing waarbij *recht* is gedaan in de beste beteekenis van het woord.

De Sum. Post (16 Mrt. 3de bl.) geeft de meeningen weer van verschillende personen in Holland. Prof. Snouck Hurgronje te Leiden wenschte vooralsnog geen commentaar te geven.

Communisme. Politie of leger.

Civis vervolgt zijne brieven over *„'s Landsvoogds reis"* in het *Bat. Nwsbl.* (9 t/m. 15 Mrt. XV— XXI). De heer *Zentgraaff* publiceert zijne *„Sumatraansche indrukken"* XXIII—XXVIII, in het *S. Hbl.* van 5 t/m. 11 Mrt. 3de bl.

De algemeene geest blijkt hier en daar, o.a. ter Sum. Westkust, doortrokken van opstandigheid, verbitterdheid en verzet, en het wil *De Sum. Post* (19 Mrt.) voorkomen, dat een hardnekkig ononderbroken, onvermoeid ageeren van de plaatselijke overheidsorganen ten slotte meer zal uitwerken dan een executie, die in stilte ergens in de verte wordt voltrokken. Wanneer de kwaadwillige elementen telkenmale hét hoofd stooten, wanneer gewapende, de menschenmaatschappij bedreigende kwaadwilligen worden neergelegd, waartegen geen enkel tegenstander van de doodstraf bezwaar zal maken, dan kan het wel haast niet anders of de tegenstand moet verslappen. Maar daartoe is het noodig, dat plaatselijke en gewestelijke overheden de beschikking hebben over afdoende krachten, over een goed georganiseerde betrouwbare politie. En in de politie-organisatie, vooral op de Buitengewesten zitten nog vele hiaten. Ook het leger heeft een tekort, ongetwijfeld, maar aanvulling van het tekort in de politie lijkt een zaak van nog dringender belang.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (9 Mrt. „Engeland en China"; 12 Mrt. „Azië. Britsch-Indische Kroniek"), het *Soer. Hbl.* (7 Mrt. „Het Chineesche Wespennest" en „Van onze Bur... 9 Mrt. „China in 1926"), *De Sum. Post* (14 Mrt. 2de bl. „De moord op Raden P. Pawitrohadi... landraadsondervoorzitter te Kediri"; 17 en 18 Mrt. 3de bl. „De bommen in Padang") en *De Loc.* (... Mrt. bl. 19 „De Nederlandsche communisten in Indië"; blz. 35 „De communisten naar de Digoel"; blz. 36 en 37 „De Communisten", mededeelingen ter persconferentie).

Practisch onderwijs. De bestuursconferentie.

Niemand is „tegen onderwijs". Mits dan het onderwijs gegeven wordt zooals de Inlandsche bevolking het behoeft. Niemand zal volhouden, dat het simpel leeren van lezen, schrijven en rekenen van de thans nog voor 80 pct. analfabetische bevolking een onredelijk streven is. Mits zij daarbij tevens wordt onderwezen in haar handwerk, haar ambacht en haar landbouw. Niemand zal zeggen: „er zijn te veel scholen", indien de Inlander op die scholen, behalve vertrouwend met de elementaire kennis van a b c en cijfer, óók geschikter wordt gemaakt voor het leven, indien hij er leert werken en zoo men hem betere methoden leert voor zijn land- en tuinbouw en zijn bedrijf. Niemand zal het ten slotte meer overdreven achten, indien het als doel wordt gesteld, dat *alle* kinderen van Indië onderwijs ontvangen, dat het onderwijs algemeen zij gelijk in alle beschaafde landen, mits wordt aangetoond, dat dit onderwijs de bevolking inderdaad verstandelijk, maar ook practisch en economisch ontwikkelt. *Die* onderwijspolitiek

ft — volgens *De Loc.* (10 Mrt.) — ieders inming en, wordt zij uitgevoerd, geleidelijk uitbouwd binnen de grenzen van Indië's financieele draagkracht, dan zal *dat* onderwijs eens ons aller nationale trots vormen, en dan zal het Nederlandsch koloniaal bewind zich met dat onderwijs een onvergankelijk monument hebben gebouwd. Daar zal dan echter niet weinig aan ons Indisch onderwijs veranderd en verbeterd moeten worden, eer inderdaad deze ontwikkeling verzekerd is. Het zal dan niet langer bij woorden mogen blijven. Wil men werkelijk naar ministerieele uitspraak het onderwijs *„aanpassen aan de eischen der practijk"*, dan zal het leerplan van *de desa school, de 2de klasse school en de H.-I. School* ingrijpend gewijzigd moeten worden en dan zal *elk* dier scholen méér op de practijk gericht moeten zijn en met name moeten voorzien in onderricht in *handwerk, ambacht* en *landbouw. Dan* eerst vallen de bezwaren tegen de nadeelen van het onderwijs, dan vervalt het misverstand omtrent de onderwijs-„behoefte", die immers ook in Nederland geen maatstaf was, wijl ook daar pas de leerplicht allen naar school zond, en dan pas zullen *allen* van harte instemmen met den eisch: „Bouwt scholen!"

Op het congres te Jogja van de P. G. H. B. sprak de heer Soetedjo over den handenarbeid op de tweede Inlandsche lagere school (*De Loc.* 11 Mrt. no. 20 en 36). Ook *Raden Brotohardijo* wenschte den handenarbeid ingevoerd te zien, in verband met het feit, dat vele abituriënten van deze scholen werkeloos blijven en geen hand willen uitsteken om 't een en ander te entameeren, aangezien zij niets liever willen worden dan mandoer of schrijver.

Op *de bestuursconferentie* ten Paleize met de residenten (*Bat. Nwsbl.* 15 Mrt.) kwam het volksonderwijs ter sprake. Geconcludeerd werd dat meer in de richting van populariseering van het onderwijs moet worden gedaan. Voortzetting van de uitbreiding op den tegenwoordigen voet zou daar niet toe leiden. Men meende heil te kunnen verwachten van practischen arbeid en van landbouwonderwijs eventueel alleen in de hoogste klassen, hoewel men daar niet onmiddellijk practisch resultaat van verwacht. De hoofdvraag ter conferentie, namelijk of de groote massa der Inlandsche bevolking in het algemeen met wrevel tegen het Gezag vervuld is, werd ontkennend beantwoord.

De Ombilin-mijn. Indische begrooting. Gouv. Bedrijven.

De vraag: àl of niet sluiten van de Ombilinmijn wordt door vele factoren beheerscht, zegt Z(entgraaff) in het *Soer. Hbl.* (9 en 10 Mrt. 3de bl.). Er is in de eerste plaats *de spoorlijn*, die, althans voor het traject Padang Pandjang—Sawah Loento, grootendeels drijft op het kolentransport. Op het overige deel der lijn moge nog een behoorlijk personenvervoer plaats vinden, ook hier ageert de autobus met succes, en de ervaring op Java leerde, hoe zeer men daarmee voorzichtig moet zijn. Dan is er de *cement-industrie* (te Indaroeng bij Padang), welke zich op het gebruik van een goedkoope brandstof heeft ingesteld, terwijl er tenslotte op moet worden gewezen dat de sluiting der mijn onherroepelijk den snellen ondergang van het gezellige stadje Sawah Loento ten gevolge zou hebben. Ook zou die handeling beteekenen eene zoo belangrijke kapitaalsvernietiging dat men er — ondanks de slechte positie onzer kolenmijnen — niet spoedig toe zal kunnen besluiten. De *totale opbrengst* en de *productiekosten* bedroegen in:

1920 . . .	f 12.800.000	en f 9.450.000
1921 . . .	„ 13.780.000	„ „ 9.500.000
1922 . . .	„ 8.600.000	„ „ 9.300.000
1923 . . .	„ 6.450.000	„ „ 7.750.000
1924 . . .	„ 7.800.000	„ „ 8.000.000
1925 . . .	„ 6.400.000	„ „ 7.151.000
1926 . . .	„ 5.150.000	„ „ 7.000.000

Het kapitaal steeg voortdurend, zonder onderbreking, van f 7.200.090 in 1920 tot f 11.787.186 in 1926. De *productie* bedroeg in 1920 t/m. 1926 resp. ...000, 602.853, 545.000, 508.374, 606.423, 540.000 en ...90.000 ton. De mijn is overgekapitaliseerd, niet het minst door den bouw van een *centrale* en een *zeefhuis*, berekend op een productie van een millioen ton. Door allerlei omstandigheden is de exploitatie zeer kostbaar. De hooge kosten zijn echter niet te wijten aan onze ingenieurs, die bekwaam genoeg zijn. Daar hebt ge de veel te uitgebreide *boekhouding:* eene bedrijfs- en eene begrootingsboekhouding, en dan nog een vorm van administratieve boekhouding in verband met het werk op het hoofdbureau te Bandoeng. De *koelies* en *dwangarbeiders* hebben tal van rechten en veroorzaken hooge uitgaven, door kleeding, voeding, huisvesting, geneeskundige behandeling, bewaking enz. Vooral de bewaking moet in verband met het karakter van den mijnarbeid zeer intensief zijn, en zoo worden al deze arbeidskrachten, oogenschijnlijk goedkoop, inderdaad duur. Aldus kost een contract-koelie, alles inbegrepen, aan het kolenbedrijf te Sawah Loento dagelijks f 1.40 en een dwangarbeider f 1.10. Er zijn momenteel in Sawah Loento werkzaam: 1500 veroordeelden, 3600 contractkoelies en 600 vrije koelies. In de mijn zijn daarvan 3200 man werkzaam, die per dag 1400 ton kolen winnen. Volgens het vaktijdschrift „Coal Age" van 9 Dec. 1926, blz. 801, is de productie in Rock Springs 1400 ton per dag met 164 man. Het is duidelijk dat onze kostprijs hoog is.

Men mag aannemen, dat de gewone dienst van Ned.-Indië in 1926 *een overschot* geeft van bijna f 100 millioen (*De Sum. Post*, 16 Mrt.). De invoerrechten hadden een overschot van f 15½ millioen, uitvoerrechten hadden een meerdere opbrengst van f 6 millioen en de accijnzen van f 4 millioen. Handel en cultures hebben zich derhalve sterk ontwikkeld. Het statistiekrecht bracht f 6 millioen op, dat is 2 millioen boven de schatting. Inkomsten en vennootschapsbelasting hebben gezamenlijk f 31 millioen meer opgebracht. Aan belasting werd in totaal f 64 millioen meer ontvangen dan geraamd. *Opium* bracht f 3½ millioen boven de raming op, de *pandhuizen* f 2½ millioen. *Zout* bleef ruim f 1 millioen beneden de raming. In totaal leverden de *monopolies* f 5 millioen meer op. De *producten* leverden f 25½ millioen boven de raming, wat te danken is aan *'s Lands caoutchoucbedrijf* (f 2½ millioen) en aan de *tin* (bijna f 29 millioen). *Boschwezen, Goud,* doch vooral *Steenkolen* (deze laatste bracht f 5 millioen minder op) bleven allen beneden de raming. De *bedrijven* bleven bijna f 1½ millioen beneden de raming, waartoe *havenwezen* met f 2½ millioen, *'s Lands drukkerij* met ruim f ½ millioen en *spoor- en tramwegen* met ruim f 100.000 medewerkten. Dit kon niet geheel worden goedgemaakt door de meerdere opbrengst van den *baggerdienst* en den *post-, telegraaf-* en *telefoondienst.* 's Lands aandeel in de winst van de Javasche Bank bedroeg f 3½ millioen meer dan de raming. „Afstand van grond" en mijnconcessies f 1½ millioen.

De *Deli Crt.* (19 Mrt.) constateert dat enkele door haar genoemde Staatsbedrijven (w.o. de spoorwegen en de steenkoolmijnen) zich van ondernemersstandpunt bezien, niet bedruipen en tot zekere hoogte in plaats van een tegemoetkoming voor, een druk op de schatkist beteekenen. Ongetwijfeld zijn er enkele hoogst belangrijke bedrijven, die wel min of meer aangewezen zijn voor exploitatie door de Overheid, maar zelfs dan nog wenscht de *D. C.* in den vorm van exploitatie zooveel mogelijk van het karakter en de werkmethoden van de particuliere ondernemers te behouden. De Regeering heeft burgemeester *De Jongh* van Semarang tot directeur van Gouvernementsbedrijven benoemd in de plaats van den heer Roelofsen. De *D. C.* meent dat de nieuwe leider als principieel voorstander van het Overheidsbedrijf er de bezwaren onvoldoende van inziet, om een gegronde hoop te koesteren dat hij hier die bezwaren zal overwinnen. Intusschen vermeldt de *D. C.* ook het oordeel van den heer Lievegoed, een groot bewonderaar van den heer De Jongh, die jarenlang naast hem arbeidde te Semarang, die hem noemt „een man van karakter en bekwaamheid en voor de groote taak berekend".

II. UIT DE INHEEMSCHE PERS.
(2de helft van Februari.)

De reis van den Gouverneur-Generaal.

De Maleische bladen op Sumatra hebben lange artikelen gewijd aan de reis van den Gouverneur-Generaal over dat eiland; de meeste knoopen er beschouwingen aan vast over de resultaten die van deze reis zullen zijn te verwachten in verband met de toekomst, de nooden en behoeften der bevolking.

Naar aanleiding van het plaats gehad hebbende

LIJST VAN ADVERTEERDERS

ten behoeve van Repatrieerenden

pers-gehoor te Medan maakt de „Benih-Timoer" een vergelijking met den vorigen G. G. en zegt dat de tegenwoordige Landvoogd den indruk maakt van een „diplomaat-democraat", in tegenstelling met den „autocraat-aristocraat" Mr. Fock, doch vindt dat zij beiden een vasten wil hebben.

De redactie van genoemd blad heeft bij die gelegenheid een vraag gesteld omtrent de vervulling der hoogste betrekkingen door Indonesiërs en tot antwoord bekomen dat dit geschieden zal als de tijd er voor aangebroken zou zijn. De redactie komt op dit bescheid terug met als motto: „dat zult U zien, als U geduld hebt" en zegt, dat zij de vraag niet gesteld heeft uit ongeduld, doch omdat een belofte gemakkelijk gedaan is en een mensch gemakkelijk een belofte vergeet indien hij er niet aan herinnerd wordt. De G. G. deed deze belofte reeds in den Volksraad, zegt de redactie en Z. E. weet inderdaad dat de Indonesiër reeds in staat is om Indonesië mede te besturen en voelt dat dit van belang kan zijn om het volksvertrouwen terug te winnen dat onder zijn voorganger is verloren gegaan.

De schrijver verwacht thans echter de daad na het woord en wijst op een gelegenheid voor deze daad bij de vervulling der opengevallen betrekking van Dr. Rinkes als hoofd van Balai Poestaka (Bureau voor de Volkslectuur). Hij betoogt dat een Indonesiër deze betrekking zeer goed kan vervullen en dat dit zelfs verkieselijker zou zijn, aangezien een Indonesiër beter in staat is geschikte lectuur uit te zoeken dan een vreemdeling.

De Doodstraf.

Het te Weltevreden opgerichte „Anti-doodstrafcomité", dat een beweging op touw gezet heeft om die straf niet te doen uitvoeren waar zij opgelegd is, meer in het bizonder ten aanzien van de veroordeelden na de laatste communistische onlusten, vindt aanhangers in de meeste Maleische en Javaansche bladen. Hadji Soetadi o.a. schrijft in „Darmokondo" een artikel tegen de doodstraf onder het motto: „het opleggen van de doodstraf past alleen voor hen wier menschelijk gevoel nog op een laag peil staat" en de „Bintang Timoer", in deze stelling nemende tegen de „Java-Bode", die volgens de redactie het tijdstip voor afschaffing nog niet gekomen acht, verklaart dat uit de doodstraf nog nooit iets goeds voortgekomen is en daarom zal zij de actie van genoemd comité met alle kracht ondersteunen.

In verband hiermede is het belangwekkend 't oordeel op dit punt te vernemen van den leider der Sarekat Islam, R. M. Tjokroaminoto. (Zie de rubriek „Uit de Europeesche pers" in dit Nr.).

De Volkshoofden in Tapanoeli.

De „Soeara Tapanoeli" (Sibolga) bespreekt de oorzaken der plaats gehad hebbende ongeregeldheden als door verschillende bladen gepubliceerd. De schrijver van het betreffende artikel is zelf van meening dat die oorzaken te zoeken zijn in de laagste geledingen van het Bestuur, n.l. de hoofden der bevolking. Volgens hem is de politie in den loop der jaren zooveel verbeterd en zijn de lasten der bevolking aan afkoop van heerendienst en belastingen zooveel lager dan de vroegere heeren- en cultuurdiensten, dat de volksontevredenheid (die volgens hem blijkbaar bestaat) *niet* daaraan geweten kan worden. Hij vervolgt dan, dat de volkshoofden, die de schakel vormen tusschen het districtsbestuur en de bevolking, heel wat van hun aanzien en inkomsten hebben ingeboet en dat het tegenwoordig niet de beste elementen zijn die zich voor het ambt van volkshoofd beschikbaar stellen. Er is dus van hen niet veel te verwachten om op te komen voor de belangen der bevolking en de bevolking, die te ver staat van de districtshoofden, wordt ontevreden, daar zij niet weet waar bescherming te zoeken. Van de Regeering wordt dan ook verwacht dat men de volkshoofden hun vroegere waardigheid en invloed hergeeft, waardoor de geschikten en ontwikkelden zich weer beschikbaar willen stellen.

Elders wordt in genoemd blad gewezen op de overeenkomst der bezwaren door de volkshoofden van Sumatra's Westkust en Tapanoeli bij den Gouverneur Generaal voorgebracht, welke o.a. inhouden herstel van hun waardigheid en betere bezoldiging.

„Jong-Indonesië".

De geboorte van deze vereeniging van Indonesische jongelingen wordt door de redactie van het „Nationaal-Indonesisch" gedeelte van de „Bandera Islam" (P. S. I.) met blijdschap begroet, omdat de oprichting daarvan slechts vooruitgang kan beteekenen, want deze jeugdvereeniging voorziet in een behoefte waarin de andere vereenigingen van dien aard: Jong-Sumatra, Jong-Java, Jong-Ambon, noch Jong-Minahasa hebben kunnen voorzien.

De redactie verklaart namelijk te ijveren voor haar ideaal: een Indonesische Eenheid, omdat zij de overtuiging bezit dat slechts Eenheid welzijn kan brengen. Zij vermijdt alle daden welke het Javanisme, Sumatraisme, Ambonnisme etc. zouden kunnen opwekken en versterken.

Het a.s. Mekkaansche Congres.

In de „Bandera Islam" van 28 Februari is namens het bestuur der Partij S. I. Hindia Timoer, door den President Hadji O. S. Tjokroaminoto een bekendmaking geplaatst, waarin op de groote belangrijkheid van het Islam-wereld-congres te Mekka wordt gewezen en het bestuur een beroep doet op de leden en afdeelingen om het noodige geld voor de uitzending van afgevaardigden bijeen te krijgen, nu niet meer gehoopt kan worden op financieele hulp van de groote massa der Moslims in Indië. Verder wordt verklaard, dat wat men vroeger slechts als een droombeeld beschouwde, de Wereld Islam-eenheid, thans werkelijkheid zal worden, daar het Moetamar-oel Alam-il Islami reeds als het begin daarvan kan worden aangemerkt.

Voor de P. S. I. Hindia Timoer is het te meer een plicht om het Mekka-congres met alle krachten te steunen, omdat in de statuten en de beginselverklaring duidelijk staat dat zij een deel vormt van de Wereld-Islambeweging.

Aangezien het vertrek der afgevaardigden uit Indië, met de contributie voor het congres, nu zeer is genaderd en er maar een geringe kans bestaat op de hulp van de groote massa der Islamieten in Indië, terwijl het een groote schande zou zijn als men kwam zonder contributie, of als er heelemaal geen vertegenwoordigers van de Moslims in Indië zouden kunnen komen, doet het Partijbestuur een beroep op de broeders om uit eigen zak zooveel mogelijk bij te dragen voor de betaling dier contributie en voor de bekostiging van de reis der afgevaardigden.

Mocht het Executief Comité van de Indische Afdeeling van het Mekka-congres niet in staat blijken tijdig de noodige fondsen te leveren, dan zal vast en zeker de Partij S. I. Hindia Timoer haar afgevaardigde zenden, n.l. den heer Hadji August Salim.

In naam van den Islam legt het partijbestuur daarom aan elke afdeeling van de P. S. I. en aan elke aangesloten locale S. I.-vereeniging de verplichting op om op 15 Sjawal (18 April a.s.) een bijdrage gereed te hebben van minstens f 150.— verkregen door inzameling.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Belasting en Kaja-Kaja's.

Onder dit opschrift schijft de hr. N. Verhoeven, Pastoor te Merauke (Zuid Nieuw-Guinea) het volgende in de April-afl. der Annalen van het Missiehuis te Tilburg:

De lange arm der regeering, die iedereen weet te vinden, als het om de duiten gaat, kan zelfs de Kaja-Kaja's niet met rust laten en weet *hùn* zelfs de centen uit de „zakken" te kloppen. „Belasting", iedere Kaja-kaja verstaat het; ze hebben er geen nieuw woord voor gemaakt; het eenige woord Hollandsch dat ze verstaan. Maar waar nu eigenlijk het nut en het doel ligt van die belastingbetalerij, dat gaat verder dan hun verstand. De menschen moeten hier betalen f 6 per man, maar omdat ze geen verstand hebben van geld, laat de regeering hen 400 klappernoten brengen; dat is meer dan 6 gulden, maar wat er dan te veel is, krijgen ze terug betaald, zoodat het begrip „belasting betalen" voor hen samenhangt met .... centen krijgen.

Zoo zei ik laatst tegen een mijner Christenen, dat hij een nieuwe broek moest aanschaffen: „Wacht maar, Toean, volgende week betaal ik de belasting en koop is er een". Wel een beetje paradoxaal!

Maar de rest, ja, voor wie is die? Natuurlijk voor den Controleur: die Hollanders hebben 't maar gemakkelijk. Zoo'n Toean zegt maar tegen ons: „Klap-

... brengen", en vooruit! of ze stoppen je in ... nor.

En er tusschen door geven ze dan den Hollander ... nog maar een pluimpje om zijn brutaal zeggen ... het zoo moet: „Blanda anim jaba basik anim ...! Echte varkens (dapperen) die Hollanders!" ... lang redeneeren en praten kreeg ik ze zoo- ... dat ze er iets van begrepen dat die centen toch ... voor den Controleur op Merauke waren, ja dat ... de Controleur zelf ook belasting moest be- ..., nog meer dan zij. Daar hadden ze smul in, ... die Controleur, wat voor hen het toppunt van ... is, ook moest betalen, lekker, en nog veel ... dan zij: „Mate Toean, laat hem maar betalen, ... otiv, veel rijksdaalders, maar als hij zooveel ..., is het dan nog niet genoeg en kunnen wij ... onze klappers niet houden?"...

... vertelde, dat al dat geld voor de Radja ... gin) was. Wat voor een idee ze hebben van ... Radja, weet ik niet, maar ik liet ze eens ... wat de koningin met al die centen doet. ... we koppensneller fluisterde me in mijn oor: ..., daar koopt ze koppen voor"; een kostbaar ... in de oude kaja-kaja-maatschappij. Ik natuur- ... de koningin aan het verdedigen, dat die geen ... noodig had, dat *zij* alleen koppen snelden ... het kwaad was koppen te snellen, etc. etc.: ... ed net of hij overtuigd was, maar was het niet, ... ik.

... No. 2: „Toean, daar koopt ze rijst voor". ... dacht terstond aan het meest practische ge- ... Als een kaja-kaja volop rijst heeft, laat dan ... wereld maar draaien, dan doen ze hem niets. Ik ... aan het uitleggen, dat ze in Holland geen rijst ... dat daar geen rijst groeit en geen klappers. ... leggen ze hun kop schuin van medelijden en ...: „Nohan mirav aéhe! ons land is toch maar ... are", en ze begrijpen al weer een beetje beter, ... om al die hongerlijders uit Holland hier komen ...! Ze moesten, och arme, eens weten, hoe ... moederlijk hun land door de natuur bedeeld is; ... ze vinden het *je*.

... No. 3: „Toean, ze koopt er brood voor"; ... wat ze den Toean wel eens zien doen, het top- ... van heerlijkheid!

... 4: een geëmancipeerde: „Toean, ze koopt er ... voor"; want die Hollanders gebruiken alle- ... van dat goedje, dus de koningin zal ook wel gebruiken.

... kwam No. 5, een van ons internaat, die ze ... aal paf sloeg. Ik had hem wel eens plaatjes ... zien uit de Katholieke Illustratie, zoodat hij al ... van de wereld gezien had; dus kwam hij voor ... dag: „Toean, ze koopt er een stoomfiets voor". ... kwam de volgende met „voetballen", die ze ... voor zou koopen. Ten slotte kwam er nog een ... isch mensch met de veronderstelling: „Toean, ... er messen en 'n bijl voor koopen". Toen ik ... het uitleggen, wat de koningin zooal betaalde ... hun belastinggeld: de booten op de Merauke-..., den dokter, de obat, de tabak voor de zieken ... soldaten. Tabak voor zieken, waar ze zelf ook ... ns bij hooren, tot daartoe: maar de soldaten, ... is dubbel nadeel.

... Toean, laat die soldaten maar gaan, dan be- ... wij geen klappers meer, en dan moet gij de ... ngin schrijven, dat ze de soldaten gerust terug ... pen, en we nooit meer zullen snellen".

... het waar zou zijn?!?...

Achteruitgang van de Indogo-cultuur in N.-I.

De Ind. Merc. schrijft: De indigo-cultuur is met ... bouws ingekrompen (8000 bouws tegen ... in 1924) waaruit weer duidelijk blijkt, dat ... cultuur de concurrentie met de kunstmatige ... stof, die goedkooper en gelijkmatiger is van ... teit, niet kan volhouden. In Pekalongan ... den in de tweede helft van het jaar (1926) de ...-prijzen in zoo'n mate, dat men het voor- ... ger achtte het nog staande gewas grooten- ... onder te werken als bemesting voor het gewas.

...bouw. Tijdschr. der Ver. van Landb.consulenten in Ned. Indië.

... den inhoud van 2en jaarg. No. 8 (Febr. '27). ... oolcultuur op de Karohoogvlakte, door J. A. ... Met Naschrift, door S. Leefmans. (Met ill.). ... iencultuur op Java, door C. W. Bagchus. — ... ening van proefveldresultaten, door ir. E. de ... — Landarbeidsonderzoek, door B. J. Hag- ... — Honden als vijanden van het maïsgewas ... als rattenbestrijders, door Dr. H. Loos. — In- ... e honingbij, door J. J. Ochse.

Tijdschr. voor Economische Geographie.

De 15-April-afl. bevat met betrekking op de Indiën de volgende bijdragen: Een kaart van de bevolkingsdichtheid op Java en de taak van den geograaf bij den Topografischen Dienst in Ned.-Indië, door J. Schokkenkamp. — De Beraoesche landen (Oostkust van Borneo), door Dr. R. Broersma. — Enkele beschouwingen over Suriname, door Fr. Oudschans Dentz.

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. van 5 Maart geeft in krachtige termen haar misnoegen te kennen over den inhoud der bekende circulaire van Mevr. E. Koch-Wimmers c.s. te Batavia, waarin stemming gemaakt wordt *tegen* de Regeering en *voor* de *„Digoel-klanten"*, die Mevr. K.-W. omschrijft als menschen, aan wie niets anders ten laste kan worden gelegd dan het lidmaatschap van een politieke partij en de propaganda hunner meeningen. Schr. noemt het weerzinwekkend nog te moeten waarschuwen tegen dergelijk sentimenteel gebazel; „koren op den molen van onevenwichtige slappelingen, die men helaas ook in Indië vindt, en die het noodig achten op dit oogenblik propaganda te maken voor de afschaffing van de doodstraf."

Verder bevat hetzelfde Nr. o.m. het volgende: Onze Indische rubber op een Parijsche tentoonstelling, door Jan Feith. — Het klimaat van West- en Oost-Java, door Dr. S. W. Visser. — Avondlijke tocht. II. Van Tosari naar den Penandjaän. — Commentaren. De Inlandsche intellectueelen in de Europeesche pers.

Herinnering aan het aftreden van Dr. Rinkes als Hoofd van „Volkslectuur".

Vanaf de oprichting (zeventien jaar geleden) van het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden, heeft de leiding berust in handen van Dr. D. A. Rinkes. Den 12en Maart jl. heeft hij die taak overgedragen aan zijn opvolger, den heer T. J. Lekkerkerker, welke gebeurtenis is vastgelegd in een fraai geïllustreerd gedenkschriftje waarin beide heeren het woord voeren. Het boekje, verschenen op de eigen drukkerij van „Volkslectuur, is getiteld: „Kitab peringatan timbang-terima pimpinan Balai Poestaka, 12 Maart 1927". (Maleische tekst met Nederl. vertalingen).

Pastoor C. Wenneker †.

De Java-Post van 4 Maart j.l. wijdt waardeerende woorden aan de nagedachtnis van den, op bijna 90-jarigen leeftijd, te Moentilan overleden Pastoor C. W. J. Wenneker, die 51 jaar lang onafgebroken in Indië heeft vertoefd. Met hem is een merkwaardig veelzijdig man heengegaan; talrijke bijdragen in verschillende tijdschriften leggen getuigenis af van zijn belangstelling zoowel voor Indië in 't algemeen als voor wetenschappelijke kwesties op velerlei gebied. Het gouvernement erkende zijne verdiensten door hem te benoemen tot Officier der Oranje-Nassau-orde en tot ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

De Indische Mercuur.

No. 15 (13 April). Het pandanblad als grondstof voor de pandanhoeden-industrie op Java, door Ir. H. W. Hofstede; besproken door Ir. H. A. J. Hietink. — Overzichten van den Volksraad (tweede gewone zitting 1926), door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Het Emka-rubberprocédé, door Dr. O. de Vries. — Het Indische geld- en bankwezen. (Overzicht voordracht Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart). — Het Indisch bedrijfsleven, door Mr. Trip (vertaald uit het „Banking Supplement" der Fin. Times). — Kultuurberichten. (De klappercultuur in Ned.-Indië). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over: Arbeidsvraagstukken — Nijverheid, brandstoffen en waterkracht — Economische zaken — Delfstoffen en metalen, geologie.

Indië, Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 27 (30 Maart '27). Een en ander uit Java's verre verleden, door L(ekkerkerker). XIX. Brahmanisme en Boeddhisme (slot). — De dames-vereeniging „Wanita-Sedjati" (te Bandoeng, bij haar éénjarig bestaan). Met ill. — Het Groote Huis (stichting van Gouv.-Gen. H. W. Daendels) te Batavia, door S. Kalff. — Wijnkoopsbaai, door R. (met ill.).

LIJST VAN ADVERTEERDERS

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.
J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Madame Baudet, Denneweg 126B, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.
Instituut Wullings, Voorschoten.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

Mededeelingen Dienst Volksgezondheid.

Deel I van jaarg. 1927 der Mededeelingen van den Dienst der Volksgezondheid in Ned.-Indië bevat de volgende bijdragen: Onderzoek van een malaria-epidemie in Tegal, in het voorjaar van 1926, door E. W. Walch en Dr. Soesilo (met kaarten en platen). — Over ovale en parenterale vaccinatie tegen bacillaire dysenterie, door Dr. L. Otten en Dr. L. Kirschner. — Het bekken bij het Maleische ras, door A. E. Sitsen. — Over de isoleering van het anti-beri-beri-vitamine, door B. C. P. Jansen en Dr. W. F. Donath.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 5 (1 Maart '27). Het afsterven van papaja's tengevolge van heftige regens, door Dr. S. C. J. Jochems (met ill.). — Anjelieren en anjers, door H. J. Wigman (met ill.). — Indische papierplanten, door S. Kalff (historisch overzicht van pogingen om papier te bereiden uit boomschors e.a. plantaardige ingrediënten). — De internationale koffie-handel, door Mr. L. Bynum. — Her verloop der rubberprijzen in 1926, een jaar vol gebeurtenissen, door H. Parkinsen. — Tabakscultuur ter Oostkust van Sumatra en hoe zij gedreven wordt, door Mr. H. J. Bool. — De theecultuur in Ned.-Indië 1826—1926, door A. E. Reynst (ontleend aan Ec.-Stat. Ber.). — Tabakscultuur en -grond in Ned.-Indië, door Prof. Dr. W. Roepke. (Ontleend aan de Telegraaf).

Orgaan van de Ned. Ind. Offic. Vereeniging.

De Febr.-afl. bevat o.a.: Een actueel onderwerp: De bewapening der politie. — Nogmaals het dragen van de Indische uniform in Nederland. — Het Verre Oosten in 1926 (vervolg). — De defensie van Ned.-Indië. Een voordrachtenreeks voor de Ver. ter beoef. van de Krijgswetenschap in Nederland. — Eerste hulp aan hen die blootgesteld geweest zijn aan de inwerking van scheikundige stoffen, dan wel oorlogsgassen.

Missie- en Zendingsperiodieken.

De Java-Post. 4 Maart '27. Pastoor C. Wenneker † (overleden 2 Maart te Moentilan).

De Banier. 4 Maart '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. — Een en ander over het bevolkingsvraagstuk in Indonesië (slot van den inhoud eener desbetreffende circulaire van den hr. H. F. Tillema).

De Katholieke Missiën. April '27. Een verkenningsreis in onbekende binnenlanden (van Nieuw-Guinea), door P. Kirschbaum (met kaartje en afb.). — Aardbeving op Flores, door Pr. G. van Velzen.

Zendingstijdschr. De Opwekker. Febr. '27. Kantteekeningen op de Inheemsche pers, door Dr. H. Kraemer. — Drankbestrijding in Ned.-Indië, door Dr. F. M. G. van Walsem. (Inleiding, gehouden op het 4e congres tegen het alcoholisme te Amsterdam).

De kleine Bode van Huis. 18 Febr. '27. (Uitgegeven door Joh. van der Steur te Magelang). In memoriam D. Graafstal, overleden 9 Febr. 1927 te Temanggoeng.

* * *

De Zuid-Sumatra-spoorweg, door H. W. Halkema. Met ill. (Ind. Leven. VIII, No. 28).

Honderd jaar palaeobotanisch onderzoek, en over de toekomst ervan in Ned.-Indië, door Dr. O. Posthumus. (De Mijningenieur. Maart '27).

Wettelijke regeling van de verhouding tusschen Gouvernement en Gemeente van belang? door J. J. G. E. Rückert. (Locale Belangen. 1 Maart 1927).

Mr. Willem Arnold Alting, Gouverneur-Generaal van 1780—1797), door S. Kalff. — Toradja-kunst in Boeatan, door P. B. (De Ind. Verlofganger, 15 April '27).

Suriname.

Gasten enthousiast ontvangen, dat verstaat men in Paramaribo als nergens anders. Wij kunnen ons voorstellen welk een gejuich er uit de aan den waterkant verzamelde bonte menigte opging toen de vlieger de Pinedo, na over de stad gevlogen te hebben, met zijn vliegboot op de breede wateren van de Surinamerivier neerzwenkte. „De West" van 25 Maart geeft van de ontvangst een beschrijving. De landing geschiedde in hoofdzaak om benzine in te nemen.

„De Gouverneur had den vlieger gaarne als g[ast] behouden, doch het program veroorloofde geen la[n]ger verblijf dan 1½ uur. Het eenige geschenk dat [hij] op het consulaat wilde aannemen — en waar[om] hij zelfs verzocht — was: een blikje sigaretten [en] een doosje lucifers."

......„Gevraagd naar zijn indrukken van Parama[ribo], verklaarde de hoffelijke Italiaan, dat de st[ad] een prettigen indruk maakte, van boven gezien, [en] denzelfden indruk van netheid gaf, dien hij bij z[ijn] bezoek aan Holland had opgedaan."

* * *

In hetzelfde blad lezen wij onder het ho[ofd] „*Radio wonderen*", dat de verwerping van het tr[ac]taat met België een paar uur na de verwerping [te] Paramaribo bekend was. In de Surinaamsche p[ers] kon men alle bijzonderheden lezen op denzelfd[en] avond waarop die in de Nederlandsche bladen h[eb]den gestaan.

* * *

Nog een bericht in hetzelfde nummer: de elec[]trische centrale in het stadje Nickerie is ingewijd. Nickerie heeft dus electrische verlichting, terw[ijl] men in Paramaribo nog niet verder is dan in [het] stadium van overweging of men tot het bouw[en] van een centrale zal overgaan."

* * *

„*De West*" van 22 Maart ontvangt uit Nick[e]rie bericht, dat de boringen naar drinkwater on[der] leiding van den opzichter Hidalgo, verricht op [de] vestigingsplaats Paradise, met succes bekroond [].. Men heeft helder en goed drinkwater gevonden.

* * *

„*De West*" van 11 Maart schrijft:

„Het vreemdelingenverkeer is nog niet erg o[nt]wikkeld in de kolonie, doch ook hierin schijnt [ver]betering te komen. De laatste jaren kwamen af [en] toe vreemdelingen hier eens een kijkje nemen [en] waren gewoonlijk voldaan bij hun vertrek.

Met de Haiti kwamen hier weder aan de h[eer] Robert L. Niles met zijne echtgenoote, welke la[atste] een schrijfster is van zekeren naam. Bijna elk j[aar] gaat dit Amerikaansche echtpaar voor enkele m[aan]den op reis. Zij hebben reeds Haiti, Columbia, J[] enz. bezocht. Dit reizen doen zij uitsluitend v[oor] genoegen en, teruggekeerd te New York, geeft m[e]vrouw Niles een reisbeschrijving over haar we[der]varen in een der meest bekende Amerikaan[sche] Magazines. In sommige gevallen geeft zij zelfs [een] boek uit over hare reizen. Het zijn absoluut plei[zier]reizen, uit puur interesse, zonder eenig zak[elijk] doel. Zij zijn naar Paramaribo gekomen, om [een] indruk te krijgen van onze kolonie"......

Toevallig kwam ons dezer dagen in handen [een] mooi geïllustreerd boek „*Black Haiti, a Biogr[aphy] of Africa's Eldest Daughter*", by Blair Niles, ill[us]trated from photographs by Robert Niles [] G. P. Putman's Sons, New York—London, Knickerbocker Press, 1926.

Van een ander Amerikaansch echtpaar, dat [niet] lang geleden Suriname bezocht, de heer en mevr[ouw] Vandercook (blijkbaar van Hollandsche afkom[st]) maakten wij indertijd melding. Na in Amerik[aan]sche magazines over Suriname te hebben gesch[re]ven heeft de heer John W. Vandercook een b[oek] over de Boschnegers uitgegeven: „*Tom-Tom*". W[ith] Illustrations from photographs taken by the Auth[or] and Others. Harper & Brothers Publishers, N[ew] York and London 1926." Bijzonder mooi is de [foto] tegenover blz. 252, een Boschneger die op de trom slaat, zooals Boschnegers dat doen, zittende op [de] trom, die hij tusschen de beenen houdt. Deze [foto] is van Margaret Metzger Vandercook, een allerliefst vrouwtje, die men in haar practisch reiscostuum zien kan op een foto tegenover blz. 142.

* * *

Wij lezen in „*De West*" van 15 Maart:

„*Een oudje*. Ook Suriname heeft zijn honderd[]jarigen. De lezer heeft het wellicht niet opgemerkt in het vorige nummer, dat de lijst der overledenen den naam bevatte van Adriana Johanna Wand, o[ud] honderd jaar. Zelfs wordt beweerd, dat deze vrouw nog ouder was. Volgens haar kerkboekje zou [de] overledene 108 jaren zijn geweest. Tot kort [ge]leden ging Johanna nog uit en haalde des Za[ter]dags wat geld op van goedhartige menschen."

* * *

Door het Bethesda-Comité te Amsterdam is o[p] 8 April in de Parkkerk een Suriname-avond bele[gd]

waarin als sprekers zijn opgetreden Dr. J. G. Geelkerken, G. J. Staal en H. Bielke, Zendelingleeraar der Broedergemeente.

In de Aula van het Ned. Lyceu alhier heeft Oud-Gouverneur Staal, in verband met de aardrijkskundige tentoonstelling, een zeer belangrijke rede over Suriname gehouden, toegelicht met lichtbeelden.

* * *

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op een artikel van Dr. Th. Lem (Lens?) in de N. R. Ct. van April: *„Suriname, een kolonisatiegebied voor den Nederlandschen Stam"*.

* * *

Verschenen is het Voorloopig Verslag van de 2de Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1927.

Onderscheidene leden hadden met voldoening kennis genomen van het rapport van den Ondernemersraad; zij vroegen echter welke voorwaarden men zou stellen.

Andere leden, die eveneens instemden met de wenschen van den Ondernemersraad om door het aanwenden van nieuw kapitaal Suriname tot bloei te brengen, waren evenwel sceptisch gestemd ten opzichte van het welslagen, omdat die Raad niet over het noodige kapitaal beschikt. Gevraagd werd, of de Regeering verwacht, dat de bestaande ondernemingen door de voorgenomen maatregelen tot bloei zullen komen; zoo ja, dan ware deelneming vanwege het Moederland alleszins gewenscht.

Eenige leden waren afkeerig van het denkbeeld, dat het gouvernement het beheer zou gaan voeren over plantages.

Sommige leden wilden bevordering van immigratie voor personen die in Suriname zouden willen wonen; gevraagd werd naar de mogelijkheid van emigratie van Nederlandsche werkloozen naar Suriname.

Curaçao.

Politie.

„Het komt den ondergeteekende voor, dat de beschikbare machtsmiddelen niet onvoldoende zijn om tegen ordeverstoring te waken." Aldus de Minister van Koloniën in de M. v. A. 2de Kamer, 1927.

De *Amigoe* van 12 Mrt. 1927 bevat het volgende bericht:

„Men meldt ons van Aruba:

Sinds wij schreven over het tekort aan politie, in verband met de wanordelijkheden die hier bijna dagelijks plaats vinden, is er wel eenige verbetering waar te nemen. Dag en nacht doet de politie de ronde, om onmiddellijk bij alle voorkomende gevallen van wanorde bij de hand te zijn. Dit neemt echter niet weg, dat gezien de vele vreemdelingen, die hier telkens met de olietankers aankomen, en waarvan velen, komende uit het „dry America", de whiskyflesch hier geducht aanspreken, ons politiecorps nog steeds veel te zwak is. Want hoe ook brigadier de Vries met zijn mannetjes ook hun best doen, het is hun niet mogelijk alle wanordelijkheden te voorkomen. Tot zelfs het huis van den gezaghebber heeft men niet ontzien, zoodat toen verleden week Maandag drie vreemdelingen hem kwamen lastig vallen, hij zich genoodzaakt zag om de politie te fluiten.

Wij hopen dat dit alles er toe moge bijdragen, dat spoedig ons politiecorps versterkt wordt! Want zoo kan 't niet langer."

Nieuwe paden, nieuwe banen.

De ondervoorzitter van den Kolonialen Raad, die vermoedelijk spoedig uit zal zijn, als de heer Lansberg medio April zijn zetel weer zal kunnen innemen, houdt ervan, anders dan zijn ambtgenooten hier en elders, anders ook dan de man, wiens plaats hij tijdelijk bekleedt, redevoeringen in den Raad te houden. Eenige weken geleden hebben wij zijn originele beschouwingen over belasting-economie, of hoe men het zou willen noemen, meegedeeld. Thans weer heeft hij nieuwe gedachten, ten deele reeds vroeger voorgedragen, over begrootingspolitiek ten beste gegeven. Volgens de *Amigoe* zei de heer Gorsira in de vergadering van 10 Maart l.l.:

„De eindcijfers der begrooting worden met den jaar grooter; zij omvat telkens een wijder kring dan haar voorgangsters. Reeds is door mij de wenschelijkheid uitgesproken in een vergadering van dezen Raad, dat ter verzekering eener grondige beoordeeling van de aan den Raad voorgestelde uitgaven, die thans een grooten omvang hebben, het beter zal zijn de begrooting in twee deelen te splitsen, waarvan het deel, omvattende de gewone terugkeerende uitgaven, in het voorjaar dient te worden behandeld, terwijl later den Raad de begrooting der nieuwe werken zal worden voorgelegd met een zoo juist mogelijke raming der middelen, waarop ter bekostiging der werken gerekend wordt.

In het belang eener geregelde en behoorlijke afdoening van het werk, verbonden aan het onderzoek der begrooting, ware het m.i. wenschelijk dat niet langer gewacht wordt om den aangewezen weg in te slaan of dat de wettelijke termijn voor de behandeling der begrooting vastgesteld verlengd worde door vervroeging der indiening van het ontwerp aan den Raad. Mijne Heeren, dat gij ditmaal nog in staat moogt zijn het ontwerp, dat U thans wordt voorgelegd, tijdig af te werken."

Scheepvaart.

De lijst der in Febr. l.l. binnengekomen schepen geeft de volgende cijfers: 130 (Jan. 140) zeilschepen, metende 31873 (27600) M³, en 299 (310) stoomschepen, metende 1.582.855 (1.576.801) M³.

Uitvoer.

De eerst op 4 Mrt. l.l. verschenen uitvoerstaat over het 3de kwartaal 1926 bevat, dat werd uitgevoerd voor een waarde van *f* 29.004.625.—, waarvan aan:

Aloë	voor	*f*	48.979.—
Dividivi	„	„	9.793.—
Geitenvellen	„	„	8.729.—
Stroohoeden	„	„	57.513.—
Huiden	„	„	8.509.—
Kantwerk	„	„	4.980.—
Mest	„	„	17.869.—
Olie (Diesel)	„	„	100.677.—
„ (Gas)	„	„	2.536.255.—
„ (Gasoline)	„	„	10.612.457.—
„ (Petroleum)	„	„	209.000.—
„ (Residu)	„	„	12.075.719.—
„ (Ruwe)	„	„	1.181.949.—
„ (Smeer)	„	„	1.112.780.—
Oranjeschillen	„	„	4.353.—
Phosphorzure kalk 1ste kw.	„	„	649.001.—
Steenkolen	„	„	329.360.—
Zout	„	„	13.313.—

K. W. I. M.

Uit het laatste jaarverslag (over 1926) der K. W. I. M.:

„De post „Eigendommen in West-Indië" staat in vergelijking met het vorige jaar belangrijk hooger te boek in verband met belangrijke werken, welke wij ter moderniseering van onze laad- en losinrichting op Curaçao laten uitvoeren. Een snellere expeditie van onze schepen zal er, naar wij vertrouwen, het gevolg van zijn."

De Bovenwindsche eilanden.

Het ligt in de bedoeling op de Bovenwindsche eilanden alle heffingen, behalve de zegelbelasting, de overdrachtsbelasting en de hondenbelasting, af te schaffen. Daarom zijn bij de begrooting voor 1927 deze middelen niet geraamd. In zijn m. v. t. zegt de gouverneur hiervan:

„De oorzaken, die ondergeteekende er toe geleid hebben, om den Raad het voorstel te doen deze ontvangsten te laten vallen uit de thans ingediende ontwerp-begrooting zijn den Raad ongetwijfeld bekend. Niettemin meent hij ter verduidelijking van zijn standpunt daarover eenigszins te moeten uitweiden.

De economische toestand der Bovenwindsche eilanden van Curaçao is thans van dien aard, dat een ingrijpen op de een of andere wijze gebiedend moet worden geacht.

Bij opvolgende inspectiereizen trof het den ondergeteekende dat voortdurende achteruitgang op economisch terrein viel te constateeren. Meer en meer werd bij hem dan ook de overtuiging gevestigd, dat ingrijpende veranderingen dienden te worden gebracht in de administratieve inrichting dier eilanden, wilde het Bestuur maar eenigszins rekening houden met het belang van de plaatsen in verband met de daarvoor gedane uitgaven.

De laatste inspectiereis overtuigde hem niet alleen, dat het tempo der in te stellen veranderingen moest worden versneld, doch dat onmiddellijk handelen geboden was, niet enkel tot vereenvoudiging van de bestaande administratie, doch dat ook een

LIJST VAN ADVERTEERDERS

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.
L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

R. Grothe, Goudenregenstraat 298, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

Bruno Tideman, Kanaalstraat 15, Apeldoorn.
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
D. Elings, Piet Heinstraat 81, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.
v. Kuyeren en Horstman, Wingerdstraat 45, Den Haag.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

ernstige poging moet worden gedaan, om die eilanden te ontslaan van elken belastingdruk, waardoor de bewoners wellicht op de een of andere wijze een verbetering konden aanbrengen in hunne levensomstandigheden, of waardoor een buitenlander, aangelokt door de vrijdom van belastingen, op een of meerdere eilanden een bedrijf, zij het ook op bescheiden schaal, zou kunnen vestigen.

De economische toestand op die eilanden nader releveerend kan ondergeteekende mededeelen, dat de tuinbouw zoo goed als te verwaarloozen is als factor, die levensonderhoud kan verschaffen. Na de verlaging der katoenprijzen worden slechts de „provisiongrounds" bewerkt, die even wat meer pataten, aardappelen, yams en uien opleveren dan voor de behoefte noodig zijn. Dit meerdere wordt uitgevoerd of rechtstreeks aan een wegvarend schipper voor een klein bedrag van de hand gedaan.

Het gevolg is dan ook, dat de bevolking, vooral die van Statius, naar den vreemde trekt, of, tengevolge van de immigratiewetten van Amerika, naar Curaçao komt, de mannen als arbeider bij het oliebedrijf, de vrouwen om werk te zoeken als dienstbode.

Ook de Sabaansche bevolking, van wie het van ouds bekend was dat zij haar ouden dag op den geboortegrond kwam slijten, trekt naar buitenaf en blijft weg.

Van de St. Martijnsche zoutwinning is ook niet veel te verwachten, gezien de duurte van den arbeider en de prijs van het zout.

Met deze gegevens voor oogen, gegevens die niet zoo nieuw zijn, doch waaruit weer blijken kan dat de toestanden verergeren, zal het ook uwen Raad duidelijk zijn, dat het Bestuur niet langer in dezelfde mate als tot nu belastingen mag blijven vorderen van dat gebiedsonderdeel.

Vooral nu het gebiedsdeel, door de opbrengsten als gevolg van de vestiging op Curaçao en Aruba van oliebedrijven in staat is de opbrengsten uit de heffingen op de Bovenwinden te derven, gevoelt de ondergeteekende zich te meer geroepen Uwen Raad voor te stellen afstand van laatstbedoelde heffingen te doen.

De verschillende ontwerpen, die de voorstellen zullen bevatten tot bereiking van het voorontwikkeld doel, zullen Uwen Raad eerlang worden aangeboden."

Uit den Verren Vreemde.

Kolonie en Volkenbond.

Donderdag 31 Maart sprak Prof. Dr. E. Moresco in Den Haag over „Volkenbond en Koloniën" in een vergadering, belegd door de Haagsche afdeeling der Vereeniging voor Volkenbond en Vrede in samenwerking met Het Indisch Genootschap. Spr. bracht de artikelen van het Volkenbondsverdrag naar voren, die op de koloniën betrekking hebben, en verdiepte zich meer speciaal in de vraag in hoever deze ook voor Nederland en zijn overzeesche gewesten van bijzondere beteekenis zijn. In art. 1 is bepaald, dat naast staten ook lid van den V. B. kan worden het overzeesche gewest of de kolonie, „die volkomen zelfsbestuur heeft, indien de toelating wordt goedgekeurd door 2/3 van de V. B. vergadering en mits die staat, dat gewest of die kolonie werkelijke waarborgen geeft van het ernstig voornemen de internationale verplichtingen na te komen en de regeling aanneemt, vastgesteld door den V. B. ten opzichte van zijne strijdkrachten en bewapeningen t. l., t. z. en i. d. l."

Afgescheiden van nevenstaande beschouwingen en utiliteitsoverwegingen zou de candidatuur van N.-I. voor 't lidmaatschap van den V.B. volgens dit artikel 1 gesteld kunnen worden. Dit punt had onze aandacht niet getrokken, wij stonden er nieuw voor.

De mail bracht ons ongeveer terzelfdertijd de Februari-aflevering van *Koloniale Studiën*, waarin een artikel: „De nieuwe constitutie" van de hand van Mr. A. B. Cohen Stuart. Daarin leest men (bl. 43):

„Toetst men den voor Indië in het leven geroepen status aan den internationalen standaard van het grondverdrag van den V. B., dan rijst de vraag of Indië krachtens de verkregen zelfstandigheid tot den V. B. zou kunnen toetreden."

De vraag dringt zich dus blijkbaar op aan wie bij de studie over de nieuwe Indische staatsregeling tevens het standpunt van den V. B. indachtig is.

En, zooals 't meer gaat, is de aandacht eenmaal op een kwesie gevestigd, dan melden zich als v... zelf interessante bijkomstigheden aan.

Britsch-Indië is lid van den V. B. Het heeft b... hoord tot de *oorspronkelijke* leden, over zijn to... treden of toelaten is dus niet gestemd geworden. Als zoodanig verkeert 't in een andere positie dan N.-I. maar wanneer dit als reden kan worden b... gebracht om een kans voor N.-I. minder gunstig te stellen, dan zouden daarentegen toch de v... punten van overeenstemming zijn aan te voeren, d... bij vergelijking van Britsch-I. en Ned.-I. ten o... zichte van hun internationale positie in vredest... geldt. Nu wil ik hierop niet wijzen, om een pleidooi te leveren voor N.-I.'s recht of kans op een zelfstan... dige plaats in den V.B., kwestie die door Prof. Mo... resco juist begrensd is als: „Indië zou zijn candida... tuur kunnen stellen", zonder meer, want de beslis... sing over het doen van dien stap zou niet alleen ... Indië zijn, en de beslissing over de toelating ... verder aan den V. B. zelf komen. Maar in Br.-Indië zelf wordt het lidmaatschap van den V. B. momen... teel druk besproken.

In verschillende landen zijn vereenigingen op... richt om de V. B.'s gedachte en practijk te propa... geeren. Dit zijn particuliere instellingen, die ni... officieel aan den V. B. verbonden zijn, maar d... zijn streven willen bevorderen door het te popu... lariseeren. Deze vereenigingen hebben zich ... in een Unie van V. B.-vereenigingen internationa... georganiseerd, en deze organisatie tracht over ... ruimer terrein veld te winnen. Zoo toont zij ... bijzondere activiteit in Br. Indië. In verschillende plaatsen hebben daar vooraanstaande personen h... initiatief genomen om er een vereeniging te stichten. Op de hiertoe belegde vergaderingen is weer geb... ken hoe bij velen, die toch tot de intellectueel b... onderlegden gerekend moeten worden, geheel v... keerde opvattingen betreffende streven en werkwijze van den V.B. bestaan. Door hetgeen de V.B. gedaan heeft en niet gedaan heeft, door de wijze waarop dit bezien, gekritiseerd, veroordeeld werd, n... oppervlakkige indrukken, kwam menigeen er... 't nut van het lidmaatschap van den V.B. voor Br... te betwijfelen, ja daarin een nadeel en zelfs ... gevaar te zien. Br. I. zou in zijn streven naar t... nemende zelfstandigheid, zoo meende men, d... zijn band in den V.B. belemmerd kunnen worden. De geest van het V.B. instituut, zooals deze z... reeds dadelijk in art. 1 uitspreekt, en het feit, d... Br. I. de eenige kolonie is (de dominions gelden niet als zoodanig) die geheel als gelijkwaardig ... naast staten in den V.B. 's opgenomen, wijzen ... echter anders uit. Het nut der oprichting van V... vereenigingen in Br. Indië is dus door deze uit... gen juist duidelijk geworden. Maar toch moet ... kend, dat de plaats van een kolonie als Br. I. in d... V.B. een heel eigenaardige, of wil men liever e... oneigenaardige is. In de Britsche regeering nee... een minister voor Indië een verantwoordelijk... plaats in, die het meeleven van Indië in de inter... nationale politiek leidt en beheerscht. De V.B. is e... bond van staten of van hiervoor met deze gelijk... gestelden. In hoever zit Br. I. er los van het m... derland, gebonden aan het moederland, wanne... de regeering in de kolonie niet geheel in overeen... stemming is, of zelfs in eenig opzicht lijnrecht ... tegenover die in Londen mocht staan? Leiding ... hoogere leiding. Bestuur en opperbestuur. Men b... hoeft hierbij nog niet te denken aan hulp in ... van nood; 't conflict kan zich stellen bij vele an... dere kwesties, die de V.B. reeds in daadwerkelijke practijk heeft gebracht, a.d.z. hygiëne, arbeidsvoor... waarden, slavernij, opium, handel in vrouwen, en ...

Voor een eventueel lidmaatschap van N. I. van den V.B. hebben al deze overwegingen ook ha... volle gewicht. Door de intrede van Br. I., als oor... spronkelijk lid is de oplossing van deze vraagstuk... ken ten deze practisch niet uitdrukkelijk gestipu... leerd behoeven te worden. Een en ander geldt oo... voor de dominions, zij 't tot zekere hoogte voo... waardelijk, maar wij bepalen ons hier tot Br. I... omdat wij het geval N. I. indachtig blijven.

Wat voor Br. I. in 1918 aanvaard is, zou echter wel anders kunnen worden indien de V.B.-candi... datuur van N.-I. alsnog werd gesteld, en de V.B. ver... gadering dan hieromtrent kuit of visch wenschte al... vorens tot een uitspraak te komen.

Men heeft ook kunnen lezen, dat er sprake is geweest van een V.B. candidatuur van de Philip... pijnen. Wat de volkomenheid van zelfbestuur be... treft, zou deze Amerikaansche kolonie geen papie... ren kunnen bijbrengen, die haar in gunstiger ver...

ding kunnen stellen dan N. I. Het zou haar verdelijk ook minder gemakkelijk vallen de verplichting opgelegd t.a.v. haar strijdkrachten en bewapening te aanvaarden, aangezien zij daarvoor veel afhankelijk is van Washington, en de Vereenigde Staten buiten den V.B. staan. Maar anders zou het den V.B. misschien welkom kunnen de V. St. zoo toch middellijk in den V.B. te halen zou dit bij een te nemen beslissing een factor beteekenis kunnen worden.

Dit alles werpt nog een principieele kwestie op, waarvoor in de vergadering van 31 Maart door den Heer G. Nypels in het debat opmerkzaamheid werd gevraagd.

Indien aangenomen wordt dat een zelfbestuur A het heeft als lid in den V.B. plaats te nemen, mag ander, zij 't een souverein, B dan nog beschouwd worden als rechthebbende om aangaande A te beslissen. A, de kolonie, is dan in de volkengemeenschap als meerderjarig erkend, heeft in die gemeenschap volle burgerrecht gekregen; moet en kan B dan nog als meester, als voogd, of hoe men 't noemen wil, recht van spreken en beslissen over A gelaten worden? Is onze bedoeling zoo niet duidelijk? Stellen wij dan dat Britsch-Indië (of een der dominions) zijn lidmaatschap van den V.B. opzegt. Dan zou Br. I. na den verstreken termijn (2 jr.) in de positie komen waarin elke kolonie is die principieel beschouwd wordt in de omschrijving van art. 1 van het V.B.-verdrag te passen. Zou Br. I. door die daad zou hebben uitgesproken zich buiten den V.B. te stellen, dan als kolonie A van Engeland B toch weer in een verhouding mogen worden gebracht van kolonie zonder volkomen zelfbestuur? Wij betwijfelen of op deze vraag een bevestigend antwoord mag worden gegeven.

Nu staat het principieel wel anders met N.-I. ten opzichte van Nederland, wanneer mannen als Prof. Moresco en Mr. Cohen Stuart onafhankelijk van elkander tot dezelfde conclusie komen, dat N.-I. rijp is om als een volkomen zelfbestuur in aanmerking te komen voor een candidatuur voor het lidmaatschap van den V.B.? Het gaat hier, men begrijpe ons wel, nu *niet* meer om de vraag hoe de V.B. vergadering eventueel over een dergelijke aanvraag zou kunnen beslissen, doch wel over de principieele vraag, in hoever en tot hoe lang een staat i.c. Nederland, zich gerechtigd mag blijven achten in den V.B. voor een overzeesch gewest met zelfbestuur, i.c. N.-I., als voor een onmondige op te treden, daar men of dit gewest zelf het V.B.-lidmaatschap begeert.

Ingezonden.

De April-grap van het K. W.

Geachte Redactie,

Ik schaam mij haast het te zeggen, maar ik vond de mop omtrent de „orang pendek" wèl aardig en heb mij er hartelijk mee geamuseerd. En nu wordt in het nummer van 14 April '27 van het K. W. zulk zwaar geschut tegen in stelling gebracht! „Een niet verschoonbare, flauwe Aprilgrap", „niet gepast in een wetenschappelijk blad," „the Royal Society of London" zal er boos om worden, een grap op wetenschappelijk gebied is niet geoorloofd — en ik, in mijn argeloosheid, vind de grap wèl verschoonbaar en nièt flauw, immers het K. W. ook *geen* wetenschappelijk blad en was het dat wel, dan nog zou het best een grap mogen bevatten, en ook denk ik zoo, dat de geleerde heeren van the Royal Society of London niet zóó zwaar op de hand zullen zijn òf ze kunnen zich op hun tijd aan een goede mop verlustigen. Voorloopig ben ik maar blij, dat ik van een geslaagde grap nog recht mag genieten, maar nogmaals, tegenover zulke zwaarwichtige bedenkingen voel ik mij zoo klein, en daarom durf ik dit stukje slechts te onderteekenen met

***

Ook lid van O. en W. vanaf de oprichting.

April 1927.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Tentoonstelling van *Indische Kunst* van *Woensdag* 27 April tot en met Zaterdag 7 Mei in het Gebouw „Concordia", Deventerstraat, elken dag van 10—12 en 2—5 uur, bovendien op Woensdag 27 en Zaterdag 30 April en Woensdag 4 Mei van 7—9 uur. *Zondags gesloten.* Leden en begunstigers van „Oost en West", afd. Apeldoorn, „Tot de Kunst" en „Volksuniversiteit" met hun gezinnen vrijen toegang; alle anderen *f* 0.50 plus gemeentelijke belasting. Kinderen (onder geleide) *f* 0.10. De tentoonstelling omvat: schilderijen en etsen van den heer Jan Poortenaar te Amsterdam.

Inzendingen van: „Boeatan" te 's-Gravenhage, „Het Koloniaal Landbouw Museum" te Deventer, de Vereeniging „Suriname" te Amsterdam en particulieren ter plaatse.

Aan deze tentoonstelling is een verloting verbonden goedgekeurd door B. en W. der gemeente Apeldoorn bij besluit van 5 April 1927. Loten ad *f* 0.50 in de zaal en bij bestuursleden.

Zie verder catalogi, advertenties in de N. A. C., convocaties...... en *werft leden!!!*

De Secretaris,
J. C. BAARS,
Lammerweg 3.

Tevens correspondentie-adres voor de tentoonstelling.

Afdeeling Nijmegen.

Oproep voor den *Societeitsmiddag* op Zaterdag 23 April, van 3 tot 5.30 uur namiddag, in het Oranje-hotel. Door een „Vriend van Suriname" zal hier een causerie gehouden worden aan de hand van een serie lichtbeelden over: *„Rivieren en verkeer in Suriname en aanleg en inrichting van het groot landbouwbedrijf.*

Het Bestuur hoopt, dat van de 193 leden der afdeeling er thans minstens 100 aanwezig zullen zijn!

Wie helpt mede om het aantal leden der afdeeling op *250* te brengen?

Bezoekt allen den Societeitsmiddag.

De Secretaris,
B. v. d. Berghstraat 74. GESCHER.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

NOTULEN
der *Hoofdbestuursvergadering,* gehouden op Zaterdag 9 April 1927, des n.m. ten 2 ure, in het gebouw der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

(Voorloopig goedgekeurd in de vergadering van het Dagelijksch Bestuur van 13 April d.a.v.).

Aanwezig het Dagel. Bestuur, bestaande uit de H.H. R. Zuyderhoff, Voorzitter; F. van Peski, Onder-Voorzitter en F. H. A. van der Brugh, Secretaris-Penningmeester (afwezig de heer F. H. W. J. R. Logeman, wegens verhindering); voorts de volgende H.B.-leden J. A. van Hamel (Leiden), H. Somermeijer (Utrecht), Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg (den Haag), G. C. van der Wall Bake (Amsterdam), Mr. J. Huges (Arnhem), Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. (Deventer), J. C. Baars (Apeldoorn), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), W. F. J. Kroon (Breda), W. C. Clasener (Ver. Suriname), Ir.. J. D. Ruijs (Enschedé), Jhr. Mr. W. W. Feith (Groningen, plaatsverv.) en W. C. Camman (Nijmegen, plaatsverv.).

Afwezig de H.H. E. Roodhuijzen (Amersfoort) met- en H. F. Wagenaar Reisiger (Haarlem) zonder kennisgeving.

De Voorzitter opent de bijeenkomst met een woord van welkom, inzonderheid tot hen, die voor de eerste maal hier tegenwoordig zijn, t.w. de H.H. Kroon, Voorzitter der afd. Breda en opvolger van Mevr. de Douair. Clifford, wier verdiensten bij haar aftreden bereids geschetst geworden zijn en Ruijs, Voorzitter der nieuwe afd. Enschedé, welke afd., naar hij hoopt, in den loop van den tijd krachtig zich moge ontwikkelen.

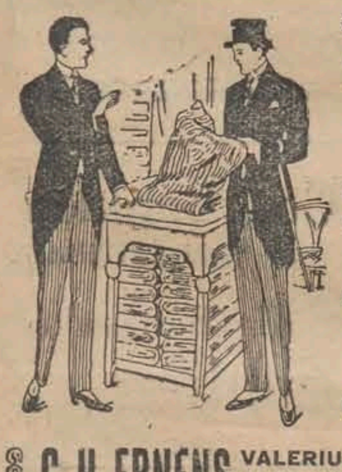
Verder begroet hij de H.H. Jhr. Mr. Feith uit Groningen en Camman uit Nijmegen, vervangers van de H.H. Franke, die wegens familieomstandigheden tot zijn leedwezen niet hier kan zijn en Gescher, die daartoe, om andere redenen, verhinderd is. Voor het eerst mist spr. den heer Luitjes, die een 20-tal jaren aan de Vereeniging, in verschillende functies, verbonden geweest is. Een woord van warmen dank voor wat de heer Luitjes als lid, bestuurslid, daarna voorzitter zijner afdeeling en als H.B.lid in het belang van O. en W. gedaan heeft, is hier zeker op zijn plaats. Spr. is overtuigd van de instemming der vergadering, zoo hij voorstelt den heer Luitjes, die gemeend heeft dat voor hem de tijd gekomen was om zijn taak aan jongeren over te dragen, schriftelijk dank te zeggen voor zijne bewezen goede diensten. (Algemeene bijval).

En eindelijk wenscht spr. den heer van Hamel, die onlangs den 80-jarigen leeftijd bereikt heeft, hartelijk geluk te wenschen, bij welken wensch de vergadering zich gaarne aansluit.

De punten 2 en 3 der agenda, de Notulen en het Jaarverslag met de Rekening en Verantwoording 1926 enz., den leden door het K. W. bekend, passeeren den Voorzittershamer zonder bemerkingen. Het rapport der commissie belast met het nazien der jaarrekening, wordt voorgelezen. De Voorzitter zegt den Secretaris dank voor de door hem onder punt 2 vermelde werkzaamden, in verhoogde mate voor het onder punt 3 verrichte. De Secretaris betuigt zijn erkentelijkheid.

Punt 4. Statuten, de artt. 2 en 13.

Ten opzichte van art. 2 — een te nemen besluit voor den verderen duur der Vereeniging, welke 3 Mei 1899 voor 29 jaren opgericht is geworden, stelt de Voorzitter, met instemming der leden, voor dat de

Alg. Verg. het Dagel. Bestuur zal machtigen een overeenkomstigen verlengingstermijn ter bevoegder plaatse te trachten te verkrijgen.

Ten opzichte van art. 13 — de afdracht der afdeelingen aan het H.B. — heeft het Dagel. Bestuur, mede in aanmerking genomen de, dank zij het werk van den heer Sandberg, verkregen verbeterde geldelijke uitzichten, gemeend aan een lang gekoesterd verlangen der afdeelingen te moeten voldoen en de jaarlijksche afdracht aan contributiën te stellen van 60 op 40 %, terwijl het de bedoeling is de afdeelingen, ter aanmoediging voor het werven van begunstigers, in het bezit te laten van 40 % der bijdragen dezer contribuanten, ook van de bijdragen boven ƒ 10.—. Een en ander bij wijze van proef en ingaande 1 Januari 1927, nademaal de Vereeniging natuurlijk niet gevrijwaard is voor de mogelijke inwerking van fluctueerende geldelijke factoren.

De heer van Hamel zegt, dat men met dit voorstel wel van het eene uiterste in het andere vervalt en vraagt waarom die afdracht niet op 50 % gesteld is.

De Voorzitter antwoordt dat 10 % een te gering verschil uitmaakt en dat het Dagel. Best. steeds bezield geweest is met de begeerte om de afdeelingen, die de longen zijn door welke de Vereeniging ademt, zooveel mogelijk tegemoet te komen.

De H.H. v. d. Wall Bake en Somermeijer sluiten zich bij dit antwoord aan en juichen het voorstel, evenals trouwens de overige leden, ten zeerste toe.

De heer Kroon vraagt, speciaal met het oog op zijne afdeeling, of met de invoering van deze proef de gelegenheid uitgesloten wordt om in bizonder urgente gevallen een beroep te kunnen doen op de kas van het H.B.

De Voorzitter antwoordt, dat, nu de afdeelingen feitelijk een subsidie krijgen van 20 %, in een exceptioneel geval het H.B. zelf beslissen kan, wat de heer Zeijlstra aanleiding geeft op te merken dat dit college slechts 2 maal 's jaars bijeenkomt, weshalve het de voorkeur zou verdienen de beslissing in die uitzonderingsgevallen te delegeeren aan het Dagel. Best., waartoe wordt besloten.

De heer Clasener vraagt of de Ver. Suriname, welke in eene bijzondere verhouding tot de Ver. O. en W. staat, door die vermindering van afdracht in gelijke gunstige omstandigheid zou kunnen komen te verkeeren als de afdeelingen. De Voorzitter stemt hierin toe, liggende zulks in de lijn dezer regeling.

De heer Somermeijer stelt de vraag of het werk van den heer Sandberg geëindigd is, een vraag, welke de Voorzitter ontkennend beantwoordt, waar er op dit gebied nog zoo veel valt te verrichten.

De heer Camman deelt mede, dat hij in opdracht van het Bestuur der afd. Nijmegen de noodzakelijkheid heeft te bepleiten om de afdeelingskas zooveel mogelijk te doen ontzien en dat, mocht hiertegen verzet bestaan — 20 % is een geringe hulp — gewezen dient te worden op enkele hooge posten van uitgaven op de jaarrekening der Vereeniging. Men zal het moeten zoeken in beperking van uitgaven. In dit verband wijst spr. op de post salarissen op de exploitatie-rekening en op die der onkosten van den Hoofdvertegenwoordiger in Indië en vraagt hij welke praestatie daarvoor in Indië geleverd wordt, ook, wanneer het jaarverslag van dien functionnaris in het K. W. wordt gepubliceerd. Spr. noemt dan voor propaganda uitgetrokken hoog bedrag van ƒ 1500.— („veel te laag" interrumpeert de heer Sandberg), waarvan zijne afdeeling, welke haar ledental tot 300 wil opvoeren, weinig of niet profiteert.

Voorts vraagt spr., steeds in opdracht, of het niet mogelijk zou zijn de afdeelingen profijt te doen trekken van de leestafel der Vereeniging door het laten circuleeren van periodieken en of het K. W. door zijn advertenties geen baten zou kunnen afwerpen in stede van een uitkeering aan den Uitgever blijkens de post op de begrooting: Diversen (Uitgever enz.) ƒ 325.—.

De Voorzitter antwoordt, met betrekking tot de verzamelpost „Salarissen", dat de boeken der Vereeniging steeds ter inzage liggen; dat de Ver. zich verheugen kan in Indië een Hoofdvertegenwoordiger te hebben, over wien men zeer tevreden is — contributie-inning! — en die, dit spreekt wel vanzelf, voor de waarneming dier functie, naast zijn eigenlijke werkkring aanspraak heeft op een honorarium, dat, gelet op zijn werkzaamheden aldaar, niet hoog genoemd kan worden, evenmin als de onkosten, noodig voor de te maken propaganda! dat diens jaarverslag gepubliceerd wordt tegelijk met de jaarverslagen der afdeelingen en dat het afdrukken dezer verslagen verband houdt met de gestelde eischen aan het K. W., afhankelijk is van tijd, plaatsruimte en gelegenheid.

Het laten circuleeren van periodieken moet beslist ontraden worden uit een oogpunt van ongewenschte beslommeringen verbonden aan de expeditie hier en in de afdeelingen, alsmede uit een van behoorlijke administratie, conservatie en instandhouding der aanwezige lectuur. Wel zegt het Dagl. Bestuur gaarne zijn medewerking toe voor de samenstelling van een bibliotheek als in Amersfoort. De heer Marcelia herinnert aan de portefeuille met Indische lectuur, welke in R.dam bij de leden circuleert.

De Voorzitter, vervolgende, zegt dat ten opzichte van de gesplitste post, diversen (Uitgever enz.) dient in acht genomen te worden, dat, al is de exploitatie van het Orgaan geheel voor rekening van den Uitgever, hetzelve toch onvermijdelijk eenige kosten voor de Ver. met zich brengt — afdrukken van artt., photo's, cliché's, enz. enz. En wat eventueele baten aangaat, daarin voorziet een clausule in het contract welke luidt dat bij het maken van winst, de Ver. daarin deelt; één oogopslag evenwel in de advertentie-rubriek is voldoende om te zien, dat die rubriek geen voordeel oplevert.

De heer Camman, vraagt, maar nu voor zich, of het K.W. niet om de 14 dagen zou kunnen verschijnen, waarop de Voorzitter en de heer Zeylstra repliceeren dat dan de bedoelde rubriek ten doode zou geschreven zijn, waaraan de Voorzitter nog toevoegt, aan de hand van de opgedane ervaring, van de zijde van het Dagel. Bestuur geen voorstel tot wijziging in de exploitatie van het K.W. te verwachten is.

De heer v. d. Wall Bake is het volmaakt eens met den Voorzitter; het uiterlijk en de inrichting van het K.W. mogen niet voldoen aan hooge eischen, de inhoud daarentegen is bijzonder goed verzorgd, wat door onbevooroordeelden algemeen erkend wordt.

Punt 5. Propaganda.

De Voorzitter stelt bij dit punt de vergadering in kennis met eenige door het Dagel. Bestuur, na de vorige zitting van het H. B. in November l.l., genomen maatregelen en gehouden of nog te houden besprekingen met autoriteiten, een en ander in verband met het belang of het aanzien der Vereeniging. Den heer ... voegt hij toe, dat nog in den loop van het jaar ... getracht zal worden een afdeeling in het Gooi te vestigen.

Dan geeft spr. eene uitvoerige uiteenzetting van de voornemen om ten dienste der hoogste klasse van lagere scholen hier te lande, een aantrekkelijk ... en leerboekje over O. en W.-Indië te verspreiden, voor de samenstelling waarvan de medewerking van een bijzonder daartoe bevoegd persoon reeds verkregen ... Voor 't overige verkeeren de gevorderde onderhandelingen hieromtrent nog in zoodanig stadium, dat definitieve mededeelingen moeten worden opgeschort.

De heer van Hamel stelt over dit onderwerp eenige vragen en geeft enkele aanwijzingen. De heer Sandberg, thans aan het woord komende, betoogt hoe groot belang eene krachtige en doelmatige propaganda voor de Vereeniging is. De arbeid van spr. in zijn voetspoor door de afdeelingen A'dam en R'dam verricht, moet in alle afdeelingen navolging vinden ... met aandrang zou hij in deze vergadering in welke vertegenwoordigers der afdeelingen tegenwoordig zijn, op de noodzakelijkheid eener flink doorgevoerde propaganda willen aandringen. Elk middel dat tot meerdere bekendmaking der Ver. zou kunnen strekken, behoort te worden doorgevoerd. Spr. deelt, in dat verband, mede dat hij kennis gemaakt heeft met een journalist, die in onderhoudenden trant, goed gedocumenteerde gedetailleerde kronieken omtrent het huidige leven in Indië geschreven heeft, welke in boekvorm zullen verschijnen. Het zal dan blijken dat dit werk een ... hainger is van het verouderde boek van Bas Veth ... staat dit laatste letterkundig hooger. Spr. meent in overweging te moeten geven dat O. en W., indien althans de geldmiddelen, in verband met andere uitgaven, zulks gedoogen, zich voor deze uitgave interesseeren en heeft hierover reeds een bespreking gehouden met den Secretaris, wiens oordeel over de kronieken mede zeer gunstig luidt.

Punt 6. Plaats en datum Algemeene vergadering.

Bepaald wordt, dat deze in Amsterdam gehouden zal worden op 11 Juni e.k. De Voorzitter der betrokken afdeeling, de heer v. d. Wall Bake zal hierover ...

Punt 7. Mededeeling van het Dagel. Bestuur.

Ter behandeling op de Algem. vergadering brengt de Voorzitter allereerst in herinnering, dat dit jaar de volgende H.B.-leden aan de beurt van aftreden zijn: H.H. Roodhuyzen (Amersfoort), Baars (Apeldoorn), Zeijlstra (Deventer), Wagenaar Reisiger (Haarlem) en Somermeijer (Utrecht).

Voorts deelt spr. mede dat stappen gedaan zijn, opdat de Ver. vertegenwoordigd wordt bij de plechtigheid der teraardebestelling in Nederland van het stoffelijk overschot van wijlen den Gouv.-Gen. v. Heutsz.

Dan zet spreker uitvoerig uiteen de meening van het gansche Dagel. Bestuur omtrent de aanraking van afdeelingen met andere vereenigingen, waarover het jongste rondschrijven. Samenwerking met c.q. steun op een of andere wijze aan vereenigingen welke een gelijksoortig doel als O. en W. nastreven, is uiteraard geoorloofd en kan zelfs aanbeveling verdienen, maar men kieze den juisten vorm en hoede zich voor het vestigen van den indruk als zou een afdeeling van Oost en West, als zoodanig tevens afdeeling zijn eener andere Vereeniging.

Punt 8. Rondvraag en sluiting.

De heer Clazener deelt mede dat door bemiddeling zijner Vereeniging van den K. W. Ind. Maildienst toezegging verkregen is om de behoeftige Surinaamsche vrouw Catoir, te Parijs (Fransche van huwelijk), over wie briefwisseling gevoerd is) tegemoet te komen in de kosten voor de terugreis naar haar geboorteland. Echter zullen ter bestrijding van verdere onkosten eenige gelden moeten worden bijeengebracht, hetgeen middels een oproep in het K. W. zou kunnen geschieden. De oproep zal geplaatst worden.

Daarna vraagt en verkrijgt de Heer Huges het woord over de tentoonstellingsplannen 1928. Vooraf verzocht hij — in verband hiermede — dringend zijne afdeeling voorloopig in het bezit te laten der geïnde contributiën over 1926 en '27; hetgeen wordt goedgevonden. Spr. zet dan uitvoerig uiteen wat in Arnhem reeds bereikt is tot verwezenlijking van het plan 1928 en bindt nu het H.B. en het D.B. op het hart alle krachten in te spannen om den verderen uitbouw te bevorderen. Zoo zou hij gaarne zien dat het D.B. het denkbeeld trachtte te verwezenlijken van een „levende attractie", gevende hij daarbij een toelichting wat daaronder te verstaan. Verders beveelt hij aan een organisatie voor de vorming van correspondentschappen in den lande.

De heer Sandberg is tot zijn genoegen in staat den Heer Huges mede te deelen, dat hij, wat betreft de levende attractie, met den Secretaris een onderhoud gehad heeft met een hooggeplaatst persoon van invloed, die deze zijne medewerking welwillend heeft toegezegd.

Ook de Heer Clasener kan, wat W.-I. aangaat, den Heer Huges een bemoedigende mededeeling op dit punt doen, terwijl de H.H. Kroon en Somermeyer nog enige aanwijzingen ten beste geven.

Ten slotte dringt de Heer Huges aan op „spoed" en „aanpakken".

De Voorzitter zegt den Heer Huges alle medewerking toe, te beginnen met een aanschrijving aan de afdeelingsbesturen over de correspondentschappen en met een oproep in het eerstvolgend K.W.

Niemand verder iets ter tafel te brengen hebbende, sluit de voorzitter de zitting onder dankbetuiging voor de algemeen betoonde, levendige belangstelling in de zaken der Vereeniging.

Na afloop van de vergadering maakten het volledige Dagel. Bestuur en vele Hoofdbestuursleden gaarne gebruik van de vriendelijke uitnoodiging van Mevr. van Dijk-Zegers de Beyl tot het bezichtigen, onder het gebruik van een kop thee met Indische versnaperingen, van de nieuwe étalage in Boeatan.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Prof. C. D. de Langen, Hoogleeraar aan de dit jaar te openen Geneeskundige Hoogeschool, Mauritsweg 39, Rotterdam.

W. Lubberhuizen, Leeraar i. d. Anatomie a. d. N.-I. Artsenschool te Soerabaya, Leiden.

W. J. P. Gerbers, Ir. 3e kl. b. d. dienst der S.S. en T., Nicolaïstraat 86, 's-Gravenhage.

A. Verhoef, Ir. 3e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B. W., Joan van Hoornstraat 36, 's-Gravenhage.

G. J. Verburg, Ir. 3e kl. b. d. dienst der S.S. en T., Magdalenastraat 3, Goes.

J. M. L. Hosselet, Rechterlijk ambtenaar, Hooge Rijndijk 16, Leiden.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. H. Schedler, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Obrechtstraat 461, 's-Gravenhage.

E. C. B. von Stein, Adm. ambtenaar m. d. titel van adj. referendaris b. d. Dep. v. Binnenl. Bestuur, Obrechtstraat 461, 's-Gravenhage.

K. J. van Hemert, Kantoorhoofd b. d. Dep. van Onderwijs en Eeredienst, De Perponcherstraat 110, 's-Gravenhage.

H. J. van Renesse, Tijd. wd. referendaris 1e kl. bij het Dep. der B.O.W., Frederik Hendriklaan 13, 's-Gravenhage.

O. J. van Urk, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Postbox 346, Amsterdam.

D. van Dorland, Wagenopzichter b. d. S.S. en Tramwegen, Herdersweg 55, Apeldoorn.

Th. J. van Diepen, wnd. referendaris b. h. Dep. van Justitie, Spoorstraat E 3, Alkmaar.

R. C. van der Nagel, Inspecteur b. d. S.S. en Tramwegen, p.a. den heer Vitringa, huize Westerholt, te Harderwijk.

P. Eradus, Opziener (burg. ambtenaar) b. d. Artillerie Constructiewinkel te Bandoeng, Galvanistraat 16, 's-Gravenhage.

Mevr. C. Koenekoop geb. Geeve, Commies b. d. Dep. der B.O.W., van Egmondstraat 6, 's-Gravenhage.

J. J. A. A. von Stein, Techn. ambtenaar 3e kl. b. d. P. T.T. dienst, Obrechtstraat 461, 's-Gravenhage.

W. V. Coene, Electricien b. d. S.S. en Tramwegen, Amberboomstraat 32, 's-Gravenhage.

F. Boeckholtz, Adj.-klerk b. d. Post- en Telegraafkantoor te Bengkoelen, Obrechtstraat 630, 's-Gravenhage.

J. C. Provoost, Machinist 1e kl. bij 's Lands Baggerbedrijf, p. a. Mevr. M. Riekerk, Kleverparkweg 1 te Haarlem.

G. F. Schröder, Hulpprediker ten dienste der Inlandsche Christengemeente i. d. res. Menado, p.a. Haus Cooi (2e étage) Domplatz te Brixen (Italië).

E. R. Peeters, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Linaenstraat 47a, Amsterdam.

P. den Hartog, Onderw. b. d. Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Magelang, Duinlustparkweg 59, Santpoort.

H. A. Kroeders, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. Mevr. Seebregts, 't Sonnehuys, Nieuwe Tilburgsche weg, Goirle (bij Tilburg).

A. Goudswaard, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Rockanje bij Brielle.

D. Lagas, Gouvernementsveearts 1ste klasse, Willem Barentszstraat 28, Utrecht.

H. W. Schötteldreier, Mijnb.kundig hoofdopz. b. d. dienst Mijnbouw, werkzaam b. d. Poeloe-Laoetsteenk. mijnen, Castrop Rauxel I, Carlstr. 115, Westfalen.

D. Stolwijk, Hoofdpakhuismeester dienst Zoutregie, Amstelveenscheweg 988, Amsterdam.

Ir. P. von Pritzelwitz van der Horst, Hoofding. b. h. Veiligheidstoezicht, van Boetzelaerlaan 67, 's-Gravenhage (met pensioen).

Mutatiestaat van 12 tot 19 April.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Dr. J. H. van Röyen, Buitengewoon Minister en Gezant der Nederlanden te Washington, Euclidstreet 1470	Hoofdbestuur „Oost en West".
J. W. Cieremans, Ned. Herv. Predikant te Princenhage. f 5 (Afd. Breda)	den heer J. C. Hietink te Den Haag.
Mevr. Onnes-Leopold, Nijmegen, Javastraat 47. f 5.	Mevr. D. H. van Dijk-Zegers de Beyl te Nijmegen.
Mevr. G. Boer-Dekker, Nijmegen, Hatertsche weg 57. f 5	Mevr. D. H. van Dijk-Zegers de Beyl te Nijmegen.
Mevr. Peeman-Boomsma, Nijmegen, Waldeck Pyrmontsingel 6. f 5	Mevr. D. H. van Dijk-Zegers de Beyl te Nijmegen.
...on, Industrieel, Nijmegen, Spoorstraat 5. f 5...	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...n Houweningen, Nijmegen, Oranjesingel 70. f 5	Voorzitter Afd. Nijmegen.
F. Eisma, Kapitein N.-I. L., Nijmegen, Prins Hendrikstraat 8. f 5	Penningmeester Afd. Nijmegen.
A. W. van Haaften, Nijmegen, Canisiussingel 4. f 5	Secretaris Afd. Nijmegen.
...ster, Oud Inspecteur Eur. Lager Onderwijs O.-I., Den Haag, Beeklaan 419. f 5	Eigen aanmelding.
H. van Geuns, Wassenaar, Park „de Kievit", Wittenburgerweg 8. f 5	den heer H. Polak te Den Haag.
J. F. Schultz, Geneesheer-Directeur van het Hospitaal Hoeta-Padang, Afd. Assahan, S.O.K., f 6	wnd. Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-I.

Adresveranderingen:

W. Boekhoudt, Raadsheer in het Gerechtshof te Amsterdam, van: Den Haag, Laan v. Meerdervoort ..., naar: Pension Internationale, Leidsche kade ...89, Amsterdam. f 5 (Heeft contributie '27 reeds voldaan).

... K. J. Smits-Rant, Heemstede, van: Bosboom Toussaintstr. 27, naar: Crayenestersingel 4.

... Pet, Majoor der Infanterie, Amersfoort, van: Lange ...straat 47, naar: Wijersstraat 10.

... Heeres, Kapitein Luitenant ter zee, Den Helder, van: Dijkstraat 49, naar: Paleis 7.

... Ramondt, van: Den Haag, Groot Hertoginnelaan ...76, naar: Wiesbaden, Sanatorium Nerstal.

... A. van Zijll de Jong, Ass.-Resident, van: Benkoelen, naar: Bengkalis.

... Quist, Ambtenaar B.B., Den Haag, van: Lubeckstraat 80, naar: Populierstraat 10.

E. Tacoma, Controleur B.B., Den Haag, van: Jan van Nassaustraat 121, naar: 2de Sweelinckstraat 173.

R. Heytman, Oud Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, van: Juliana van Stolberglaan 86, naar: Koningin Sophiestraat 12.

H. F. F. Lutje, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Regentesselaan 136, naar: Elsstraat 73.

B. G. J. Wijnberg, Lid der Factorij N. H. M., van: Palace Hotel te Pontresina, naar: Weltevreden.

S. C. Plantinga, Kapitein der Inf., van: Weltevreden, Senen 34, naar: Meester Cornelis, Matramanweg 100.

J. M. de Waal, Commissaris 1ste klasse Algemeene Politie, van: Poerwosarie-Solo, naar: Weltevreden.

C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Scheveningen, Badhuisweg 18, nar: Voorburg, Koninginnelaan 19, p.a. fam. Landwehr.

Het adres van: W. F. Zuur is: Bandoeng, Sumatrastraat 46.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën *.......................... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust)